

**Mulgi valla eriplaneeringu asukoha eelvaliku
lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise
programm**

Mulgi valla eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programm.

Nimetus: Mulgi valla eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programm

Eriplaneeringu konsultant: **AB Artes Terrae OÜ**
Reg nr 12978320
Tartu maakond, Tartu linn, Tartu linn, Küttri tn 14, 51007
Tel 509 1874
E-post heiki@artees.ee

KSH koostaja: **LEMMA OÜ**
Reg nr 11453673
Harju maakond, Tallinn, Kristiine linnaosa, Värvi tn 5, 10621
Tel 505 9914
E-post info@lemma.ee

Planeeringu korraldaja: **Mulgi Vallavalitsus**
Reg nr 77000453
Pärnu mnt 30, 69403 Abja-Paluoja, Mulgi vald, Viljandi maakond
E-post mulgi@mulgivald.ee

Töö versioon: 01.07.2025

Sisukord

Sissejuhatus.....	5
1 Eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohad	6
1.1 Eesmärk ja vajadus.....	6
1.2 Eriplaneeringu koostamisega seotud aluspõhimõtted ja -väärtused	6
1.3 Asukohavaliku lähtekriteeriumid	8
1.4 Eriplaneeringu koostamise korraldus.....	10
1.5 Eriplaneeringu vormistamine	11
1.6 Seosed asjakohaste strateegiliste arengudokumentidega	12
1.6.1 Kliimapolitika põhialused aastani 2050	12
1.6.2 Eesti energiamajanduse arengukava 2030+ (ENMAK), ENMAK 2035 ja energiamajanduse korralduse seadus	12
1.6.3 Eesti kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030	13
1.6.4 Viljandi maakonnaplaneering 2030+	13
1.6.5 Mulgi vallas kehtivad üldplaneeringud	15
2 Keskkonnamõju strateegilise hindamise programm.....	17
2.1 Eesmärk	17
2.2 Metoodika	17
2.2.1 Alternatiivide võrdlemine.....	19
2.3 KSH ruumiline ulatus	19
2.4 Eriplaneeringu ala mõjutatava keskkonna ülevaade	20
2.4.1 Inimasustus ja taristu	20
2.4.2 Veekeskkond.....	21
2.4.3 Maardlad	22
2.4.4 Kultuuripärand.....	23
2.4.5 Riigikaitse jm tehnilised piirangud	24
2.4.6 Looduskeskkond	25
2.4.7 Riigipiiri ületav keskkond.....	30
2.5 Asjakohaste mõjude selgitamine ehk KSH sisuline ulatus	31
2.5.1 Mõju Natura 2000 võrgustiku aladele (Natura eelhindamine)	31
2.5.2 Mõju bioloogilisele mitmekesisusele ja populatsioonidele, taimedele ning loomadele	35
2.5.3 Mõju rohevõrgustikule.....	37
2.5.4 Mõju kaitsealadele.....	37
2.5.5 Mõju veekvaliteedile ja veerežiimile.....	37

Mulgi valla eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programm.

2.5.6	Mõju pinnasele, sh väärtuslikule põllumajandusmaale	38
2.5.7	Visuaalne mõju, sh mõju väärtuslikule maastikule	38
2.5.8	Võimalik mõju inimese tervisele, sotsiaalsetele vajadustele ja varale	39
2.5.9	Mõju maavaravarudele	41
2.5.10	Jäätmeteke	41
2.5.11	Võimalik mõju kultuuripärandile	42
2.5.12	Võimalik mõju kliimamuutustele	42
2.5.13	Muud mõjud	42
2.5.14	Piiriülese keskkonnamõju esinemise võimalikkus	43
2.5.15	Kumulatiivse mõju võimalikkus, arvestades teiste ümbruskonna arendusprojektidega	43
3	Eriplaneeringu osapooled ja KSH ekspertrühm	45
4	Kaasatavad ning koostöö tegijad	47
5	Ajakava	49

Töös kasutatavad lühendid:

EELIS - Eesti Looduse Infosüsteem

EP – eriplaneering

ETAK – Eesti topograafia andmekogu

KeHJS – keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus

KOV – kohalik omavalitsus

KSH – keskkonnamõju strateegiline hindamine

LS – lähteseisukohad

PlanS – planeerimisseadus

Sissejuhatus

Mulgi valla eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise koostamine algatati Mulgi Vallavolikogu 27.09.2022 otsusega nr 79 „[Tuuleenergeetika eriplaneering](#)“. Eriplaneeringu algatamise alus oli OÜ Utilitas Wind (registrikood 16171123) 22.04.2022 taotlus Mulgi Vallavalitsusele kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamiseks tuuleparkide ja nende toimimiseks vajaliku taristu rajamiseks sobivaima asukoha leidmiseks. Analoogilise sisuga taotlused on esitanud vallavalitsusele ka Vestman Solar OÜ (registrikood 12526276) 11.05.2022, Vindr Baltic OÜ (registrikood 16370791) 14.06.2022, Evecon OÜ (registrikood 10340286) 21.06.2022, TMV Green OÜ (registrikood 16162236) 23.06.2022.

Planeeritav ala on kogu Mulgi valla territoorium (pindala 881 km²). Eriplaneeringut koostatakse olulise ruumilise mõjuga tuuleparkide¹ ja nende toimimiseks vajaliku taristu kavandamiseks.

Käesolev dokument sisaldab endas eriplaneeringu asukoha eelvaliku etapi lähteseisukohti (edaspidi LS) ja keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi KSH) programmi. Tegu on lähtedokumendiga, mis on aluseks eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse ja KSH esimese etapi aruande koostamiseks.

Planeeringu lähteseisukohad on dokument, milles planeeringu koostamise korraldaja kirjeldab planeeringu koostamise vajadust, eesmärki ja ülesandeid, mida planeeringuga kavatakse lahendada, esitab planeeringu koostamise eeldatava ajakava ning annab ülevaate planeeringu koostamiseks vajalike uuringute tegemisest ja planeeringu koostamisse kaasatavatest isikutest.

KSH programm:

- 1) määrab keskkonnamõju strateegilise hindamise ulatuse, lähtudes strateegilise planeerimisdokumendi iseloomust ja sisust;
- 2) sisaldab eeldatavalt mõjutatava keskkonna kirjeldust;
- 3) sisaldab strateegilise planeerimisdokumendi seoseid muude strateegiliste planeerimisdokumentidega;
- 4) selgitab strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega eeldatavalt kaasnevat olulist keskkonnamõju, sealhulgas mõju inimese tervisele, piiriülese keskkonnamõju esinemise võimalikkust ja võimalikku mõju Natura 2000 võrgustiku alale;
- 5) kirjeldab keskkonnamõju strateegilisel hindamisel kasutatavat hindamismetoodikat;
- 6) nimetab isikud ja asutused, keda strateegilise planeerimisdokumendi alusel kavandatav tegevus võib eeldatavalt mõjutada või kellel võib olla põhjendatud huvi selle strateegilise planeerimisdokumendi vastu;
- 7) sisaldab keskkonnamõju strateegilise hindamise ja selle tulemuste avalikustamise ajakava, mis tuleneb strateegilise planeerimisdokumendi koostamise ajakavast;
- 8) sisaldab andmeid strateegilise planeerimisdokumendi koostaja kohta ning programmi koostanud juhteksperdi nime ja eksperdirühma koosseisu, nimetades, milliseid valdkondi ja millist mõju hakkab iga eksperdirühma kuuluv isik hindama;
- 9) kirjeldab asjaomaste asutuste ja isikute esitatud seisukohti.

Mõjude hindamine toimub KSH aruandes.

Käesolev dokument on koostatud Mulgi Vallavalitsuse ametnike ja riigihankega leitud eriplaneeringu asukoha eelvaliku ja selle KSH koostamise konsultantide AB Artes Terrae OÜ ja LEMMA OÜ koostöös. Eriplaneeringu aluspõhimõtete leidmisel on arvestatud Mulgi valla kehtivate arengudokumentidega. Igapähe on õigus esitada ettepanekuid käesoleva dokumendi täiendamiseks selle avaliku väljapaneku perioodil.

¹ Tuulepark on mitmest elektrituulikust ning elektrituuliku omavahel ja neid liitumispunktiga ühendavatest seadmetest, ehitistest ning rajatistest koosnev elektrijaam. Olulise ruumilise mõjuga tuulepark on üle 30 m tipukõrgusega tuulikute koosnev tuulepark.

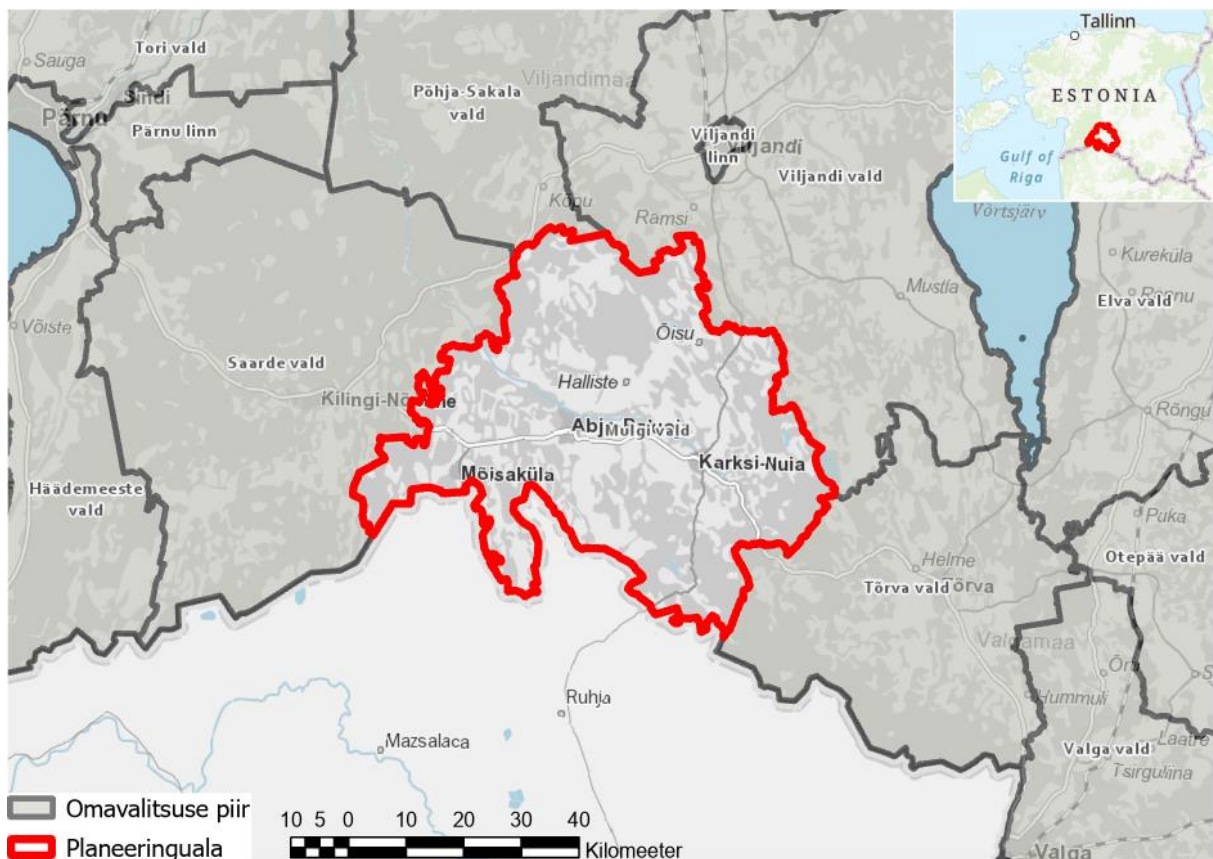
1 Eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohad

1.1 Eesmärk ja vajadus

Mulgi valla eriplaneeringu koostamise vajadus tuleneb asjaolust, et Mulgi Vallavolikogu 27.09.2022. a. otsusega nr 79 on eriplaneeringu koostamine alatatud ning arendajatel on huvi valla territooriumile tuuleparkide rajamiseks. Tuuleparkide rajamise vajadus tuleneb omakorda Eesti riigi kliima- ja energiapoliitikast. Eesti eesmärk on, et aastaks 2030 peab kogu tarbitav elekter olema toodetud taastuvatest allikatest. Eesti pikaajaline siht on tasakaalustada kasvuhoonegaaside heide ja sidumine hiljemalt 2050. aastaks ehk vähendada selleks ajaks kasvuhoonegaaside netoheide nullini.

Eriplaneeringu koostamise eesmärgiks on välja selgitada tuuleparkide ja nende toimimiseks vajaliku taristu rajamiseks sobivad asukohad Mulgi vallas arvestades Mulgi valla vajalikku proportsionaalset panust Eesti taastuvenergeetika tootmise eesmärkide saavutamiseks ja tasakaalustades erinevaid huve, sealhulgas avalikke huve ja väärtusi. Eriplaneeringu lähteseisukohtade koostamise aluseid on täpsustatud Mulgi Vallavalitsuse 27.02.2024 istungi protokollis.

Eriplaneeringuala hõlmab kogu Mulgi valla territooriumi, suurusega ligikaudu 881 km².

Joonis 1. Eriplaneeringuala paiknemine.

1.2 Eriplaneeringu koostamisega seotud aluspõhimõtted ja -väärtused

Planeeringute eesmärgiks on ruumilise arengu põhimõtete ja suundumuste määratlemine ning planeeringulise terviklahenduse loomine vastavas piirkonnas, laiemalt võttes eelduste loomine hea keskkonna kujunemiseks. Planeerimise põhimõtete järgimine on otseselt nende eesmärkide saavutamise teenistuses nii protsessi suunamisel kui põhjendatud väljatöötamisel. Põhimõtted ei pea

väljenduma otseselt konkreetsetes planeeringuülesande lahenduses, aga neile tuginemine annab olulised kaalutusargumendid ühe või teise valiku kasuks otsustamisel.²

Eriplaneeringu koostamisel tuleb arvestada selle koostamise eesmärki ning koosmõju teiste Mulgi valla oluliste arengudokumentidega. Mulgi valla visioon on olla aastal 2030 aktiivse elanikkonnaga, puhta loodusega, Mulgi kultuuri väärtustav, ettevõtlusele avatud, kaasaegsete avalike teenuste ja taristuga valla elanike heaolu tagav omavalitsus.³ Seega on Mulgi valla jaoks oluline tasakaalustatud arengu tagamine erinevates eluvaldkondades. Taastuenergia tootmise ressursi arendamine on üks paljudest Mulgi valla arengueesmärkidest. Kohtupraktikas⁴ on nõustatud, et mitme samaaegse planeerimismenetluse puhul tuleb korrektseks kaalumiseks teises asjakohases planeeringus sisalduvat silmas pidada. Seega on eriplaneeringu koostamisel oluline arvestada koostamisel oleva üldplaneeringu põhimõtetega.

Käesoleva eriplaneeringu eesmärki on võimalik kohandada vastavaks kohalike oludele ja vajadustele. Sealjuures saab tugineda PlanS üldpõhimõtetele. Eriplaneeringu koostamise käigus peab arvestama kogukondlikke väärtusi kandva ruumilise struktuuri olemasolu vajaduse ja säilitamisega, et selle kaudu tagada esteetiliselt miljö areng (PlanS § 8). Ühtlasi on oluline säilitada olemasolevaid väärtuseid, nt väärtuslike põllu- ja metsamaade kaitset ning Mulgi valla territooriumi iseloomustavaid väärtuslikke maastikke.

Elukeskkonna parendamise põhimõtte rakendamine loob eeldused hea elukeskkonna kujunemiseks – seda nii olemasolevaid väärtusi säilitades kui ka uusi väärtusi luues. Elukeskkond aga kogu vahetu üksikisiku või isikute rühma elutegevuseks vajalik keskkond (elu-, tegevus- ja ettevõtluskeskkond). Seega laieneb elukeskkond ka väljapoole isiku elukoha vahetut lähedust.⁵ Mulgi valla uues üldplaneeringus tuuakse välja, et soodustada soovitakse looduslähedast ja puhast elukeskkonda, mis võimaldaks piirkonnal olla atraktiivne elu- ja suvituspiirkond. Maakasutuse- ja ehitusreeglite sätestamisel tuleb arvestada rohekoridoride, väärtuslike loodusobjektide, maastike ja kultuurimälestistega.

Veel on vajalik arvestada otstarbeka, mõistliku ja säästliku maakasutuse põhimõttega (PlanS § 12). Planeerimise käigus tuleb hinnata elamualade, tootmisalade, põllumajandusalade jms paiknemist. Sealhulgas tuleb tootmisalad paigutada viisil, et nende hilisem kasutamine oleks keskkonnasäästlik, näiteks paigutades tuulikud kompaktselt tehnorajatiste lähedusse, mitte üksikult valla territooriumile laiali.

Lisaks on eriplaneeringu koostamise käigus vajalik kaaluda erinevaid huve, sealhulgas era- ja avalikke huve ja väärtusi ning tasakaalustama need vastavalt planeerimise põhimõtetele ja planeeringu eesmärkidele ja lõimida need planeeringulahendusse (PlanS § 10 lg 1). Teisest küljest tuleb soodustada taastuenergeetika lahenduste kasutamist, kuid sealjuures tasakaalustada ehitatud ja looduskeskkond (PlanS § 12 lg-d 2 ja 3). Seega tuleb käesolevas planeerimismenetluses võtta arvesse eriplaneeringu algatamise taotluses esitatud huve, sh rajatavate tuulikute arvu ning kaaluda seda kohalike huvide ja väärtustega. Tasakaalustamise puhul võidakse ettepanekuga arvestada, aga võidakse leida hoopis ka kolmas lahendus ehk kompromiss.

Huvide kaalumisel tuleb arvestada kogukondlike väärtustega. Näiteks tuleb arvestada traditsiooniliste puhkealade, parkide või kooskäimiskohtadega, et nendest tekkivad kohalikud väärtused oleksid kaitstud.

² Planeerimise põhimõtete rakendamine. Rahandusministeerium, 2016.

³ Mulgi valla üldplaneering (koostamisel).

⁴ RKHKo 8.08.2016, 3-3-1-88-15, p 23.

⁵ Planeerimise põhimõtete rakendamine. Internetis: https://planeerimine.blogi.fin.ee/wp-content/uploads/2021/05/Planeerimise-pohimotted_2016.pdf

1.3 Asukohavaliku lähtekriteeriumid

Võttes arvesse eriplaneeringu iseloomu ja Mulgi valla väärtusi, siis tuleb eriplaneeringus tuulepargile või tuuleparkidele asukoha kaalumisel lähtuda järgnevast:

- tuulepark koosneb mitmest elektrituulikust ning elektrituulikuid omavahel ja neid liitumispunktiga ühendavatest seadmetest ja ehitistest;
- tuulepark võib koosneda ka mitmest eraldiseisvast elektrituulikute grupist (tuulepargist) samal eelvaliku alal, millel on eraldi liitumispunkt, elektri- ja sidevõrk ning vajadusel ka juurdepääsuteede võrk;
- tuulikute suurim lubatud arv asukoha eelvaliku ala(del) määratletakse asukoha eelvaliku käigus, lähtudes sobiva asukoha suurusest ja tuulikute efektiivsest paiknemisest;
- elektrituuliku suurim kavandatav kõrgus on kuni 250 m. Tuulikute kõrguse piirangut täpsustatakse planeeringu koostamisel koostöös Kaitseministeeriumiga;
- arvestades Eesti riigi maismaatuuleenergia tootmise eesmärke⁶ ja selle proportsionaalset jaotumist lähtuvalt omavalitsuste arvust⁷ ja pindalast⁸, siis lähtuda asukoha eelvaliku tegemisel eesmärgist kavandada Mulgi valda kuni 70 MW võimsusega tuuleparke. Eriplaneeringu asukoha eelvaliku tegemisel tuleb leida eesmärgi täitmiseks sobivaimad asukohad lähtudes nii inimasustusest, kultuuriväärtustest kui keskkonnakaitsest. Eelistada tuleb asukohti, kus tuulepark võimalikult vähe häirib piirkonna asustust, keskkonda (miljööd), sh vaateid maastikule ja looduskeskkonda.
- tuulepargi kaugus valla suurematest asulatest Karksi-Nuia, Abja-Paluoja, Möisaküla, Halliste, Õisu peab olema vähemalt viis kilomeetrit tagamaks kogukondlikke väärtusi kandva ruumilise struktuuri säilitamist, et selle kaudu tagada esteetilise miljöö areng omavalitsuse olulistes asulates. Nimetatud asulad on Mulgi valla arengukava 2024-2030 kohaselt piirkondlikud ja kohaliku tasandi keskused;
- elektrituuliku kaugus elamust ja ühiskondlikest hoonetest ning perspektiivsetest elamu- ja ühiskondlike hoonete aladest on vähemalt üks kilomeeter. Elektrituulikut võib elamule lähemale kavandada ainult elamu omaniku kirjalikul nõusolekul;
- Tulenevalt Viljandi maakonnaplaneeringu (vt ptk 1.6.4) ja Mulgi valla üldplaneeringu põhimõtetest (vt ptk 1.6.5) on vajalik säilitamaks ajaloolist maakasutust ja põllumajandusmaastiku avatust ja vaateid väärtuslikele maastikuelementidele kavandada tuuleparkide vaheline vahemaa vähemalt viis kilomeetrit. Tuulikud tuleb rajada kompaktsena, et mitte killustada valla territooriumi;
- arvestamaks väärtuslike maastike kasutustingimustega, mis tulenevad Viljandi maakonnaplaneeringust, kehtivatest üldplaneeringutest ja Mulgi valla koostamisel olevast üldplaneeringust peab tuulepark jääma väljaspoole väärtuslike maastikke. Väärtuslikesse vaadetes ei tohi ehitada neid häirivaid ehitisi. Visuaalne mõju väärtuslikele maastikele ja vaadetele tuleb selgitada visuaalse mõju hindamise käigus (vt ptk 2.5.7).
- arvestamaks väärtuslike metsamaastike kasutustingimustega, mis on kavandatud seada Mulgi valla üldplaneeringus, peab tuulepark jääma väljaspoole üldplaneeringu kohaseid väärtuslike metsamaastike.
- arvestamaks kultuuriväärtuste säilitamise vajadust peab tuulepark jääma väljaspoole kultuurimälestiste kaitsevööndeid;
- tagamaks riigikaitsealise toimivust ja lennuohutust peab tuulepark jääma väljaspoole riigikaitsealise objekti "Lilli lasketiir" piiranguvööndit (2000 m Lasketiiru katastriüksuse 60002:004:0510 piirist) ja Karksi lennuvälja piirangupindade ulatust;

⁶ REKK 2030 kohane Eesti vajalik tuuleenergia võimsus maismaal on 1310 MW.

⁷ Eestis on u 40 omavalitsust, kus on võimalik maismaatuuleparke kavandada.

⁸ Mulgi valla pindala on 88072 ha ja Eesti maismaal on radaripiirangute vaba maismaa pindala 2710872 ha.

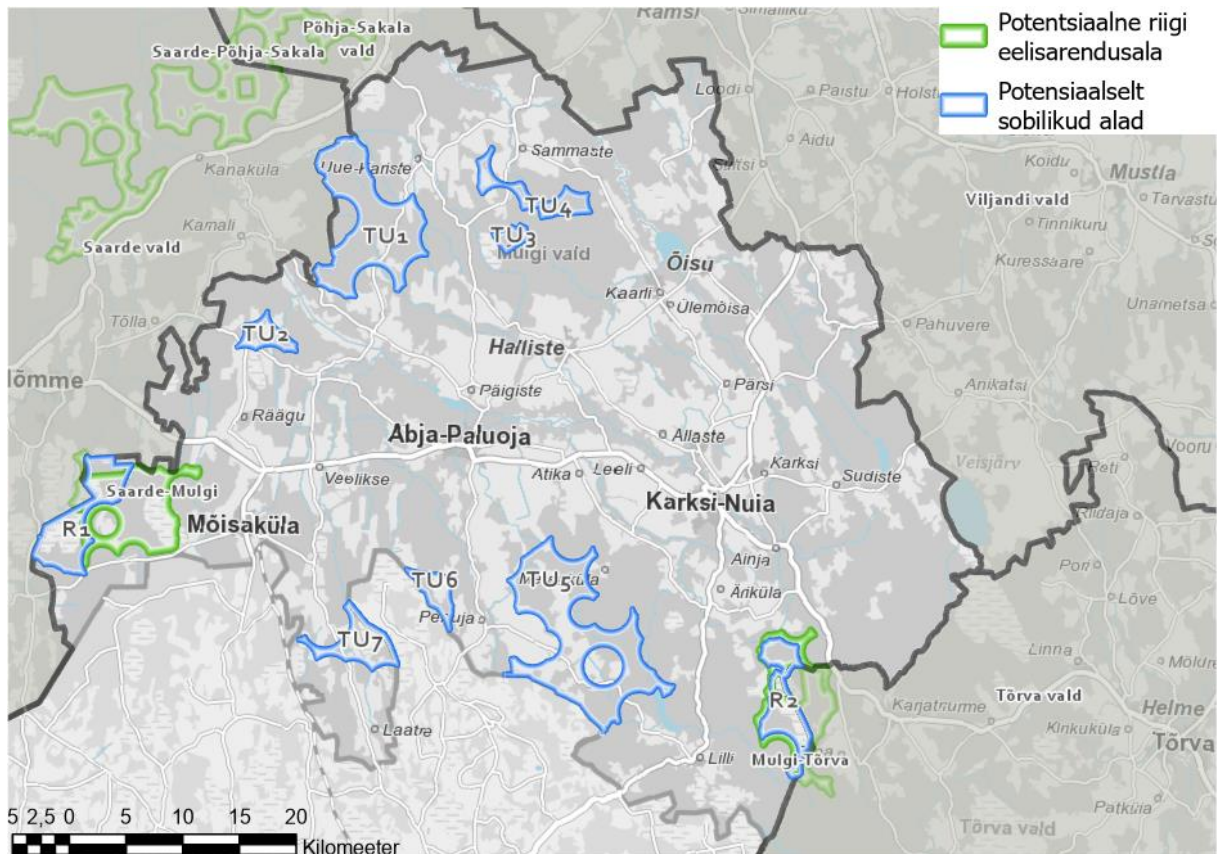
- tagamaks maavaravarude kaevandamisväärsena säilimist ja vältimaks maakasutuslikke konflikte peab tuulepark jääma väljaspoole mäeeraldisi, mäeeraldiste teenindusmaid ja aktiivseid geoloogilise uuringu alasid;
- loodusväärtuste kaitse tagamiseks peab tuulepark jääma väljaspoole kaitseala, hoiuala, püsielupaika, sh projekteeritavaid kaitsealuseid objekte. Samuti peab tuulepark jääma vähemalt 600 m kaugusele Natura linnualadest ja 100 m kaugusele Natura loodusaladest. Loodusväärtuste kaitseks vajalike täiendavate puhvrite vajadus selgitatakse KSH käigus lähtuvalt elustiku mitmekesisuse kaitse põhimõtetest ja vastava kaitsealuse ala kaitse-eesmärkidest. Sobilike puhvrite leidmisel tuleb arvestada Mulgi valla arengukava 2024-2030 kohase eesmärgiga, mille kohaselt peab vallas looduse ökoloogiline tasakaal olema säilinud, tagatud liigirikkus ja looduskoosluste mitmekesisus.
- tuulepargi liitumiseks elektrivõrguga on eelistatud olemasolevad alajaamad või liitumine otse 110 kV/330 kV elektriliinile; lisaks tuleb võimalusel kasutada tuulepargi ja 110 kV alajaama vaheliste liinidena olemasolevate õhuliinide ja kehtivate planeeringutega ettenähtud liinide koridore. Tuulepargi ja elektrivõrgu liitumispunkti vaheliste liinide asukoht ja ligikaudne pikkus määratakse asukoha eelvaliku käigus.
- tuulepargist lähtub müra, mis ei võimalda ehitada elamut või mõnda muud müratundlikku ehitist elektrituuliku vahetusse naabrusesse. Sellest lähtuvalt määratakse planeeringus asukoha eelvaliku alade ümber ühe kilomeetri laiune mõjuvöönd, milles ei pruugi olla võimalik tagada müratundlikku ala müra normtasest. Eriplaneeringu detailse lahenduse etapis tuleb lähtuvalt tuulikute asukohast, nende tehnilistest parameetritest ja koosmõjust täpsustada mõjuvööndi piiri, milles ei ole võimalik kavandada müratundlikku ehitist või maakasutust.

EP planeeringuala ulatuses on esmase ruumianalüüsi tulemusena selgitatud välja tuuleparkide kavandamiseks potentsiaalselt sobilikud alad lähtuvalt eelnevalt loetletud välistavatest lähtekriteeriumitest (Joonis 2). Ruumianalüüsi käigus jäeti potentsiaalselt sobilike alade hulgast välja alla 100 ha alad. Samuti jäeti välja valdavalt riigimaadest koosnevad alad, mille osas ei ole läbiviimisel riigi poolt potentsiaalsete tuuleenergia eelisarendusalade leidmiseks loodusuuringuid⁹ ehk riigi poolt ei ole kaardistatud ala riikliku arendushuvi.

Potentsiaalselt sobilikud alad ei ole tuulepargi asukoha eelvaliku alad. Potentsiaalselt sobilikud alad on alad, kus tuleb jätkata edasist analüüsimist ning kus edasisel planeeringu koostamisel võivad selguda täiendavad võimalikud piirangud. Väljaspool potentsiaalselt sobilikke alasid ei ole samas juba olemasoleva teabe alusel suure tõenäosusega võimalik tuulepargi kavandamine ehk asukoha eelvaliku alade leidmine. Potentsiaalselt sobilike alade kaardistamine on vajalik eeskätt KSH hindamisulatuses määramiseks ning planeeringuala elanike optimaalseks kaasamiseks.

⁹ Keskkonnaagentuuri tellimisel on perioodil 2023-2024 läbiviimisel loodusuuringud 23-el valdavalt riigimaadest koosneval alal, kus nähakse potentsiaali tuuleenergia arendamiseks.

Mulgi valla eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programm.

Joonis 2. Potentsiaalselt sobilikud alad eriplaneeringu alal. Alad on leitavad ka kaardilt: <https://arcg.is/10C8va>

1.4 Eriplaneeringu koostamise korraldus

Vastavalt planeerimisseaduse § 95 lg-le 1 koostatakse kohaliku omavalitsuse (KOV) eriplaneering olulise ruumilise mõjuga ehitise püstitamiseks, kui olulise ruumilise mõjuga ehitise asukoht ei ole üldplaneeringus määratud. Vastavalt Vabariigi Valitsuse 01.10.2015. a määrusele nr 102 „Olulise ruumilise mõjuga ehitiste nimekiri“ punktile 4 loetakse enam kui 30 meetri kõrgustest elektrituulikute koosnev tuulepark olulise ruumilise mõjuga ehitiseks.

Omavalitsuse eriplaneeringu (EP) koostamine on etapiline protsess¹⁰. Esimese etapina koostatakse eriplaneeringu **lähteseisukohad (LS)** ja **KSH programm**. LS on aluseks eriplaneeringu asukohavaliku otsuse eelnõu koostamiseks ja programm on aluseks edasiseks KSH läbiviimiseks ja **KSH asukohavaliku etapi aruande** koostamiseks.

Omavalitsuse eriplaneeringu koostamise teiseks etapiks on programmi alusel **KSH asukohavaliku aruande** koostamine ja eriplaneeringu **asukoha eelvaliku koostamine**. KSH ja asukoha eelvaliku alusel tehakse **asukoha eelvaliku otsus**. Otsuse teeb kohaliku omavalitsuse volikogu.

Sealt edasi on võimalik, et asukoha valikule järgneb kas **detailse lahenduse** ja selle KSH aruande koostamine või **projekteerimistingimuste väljastamine** (vajadusel koos KMH läbiviimisega ehitusloa taotlemisel).

Detailse lahendusega määratakse tuulepargi ja sellega seotud rajatiste ehitusõigused (sh tuulikute arv ja paiknemine alal) ning lahendatakse muud planeerimisseadusest tulenevad ülesanded. Detailse

¹⁰ Eriplaneeringu menetluse skeemid on leitavad: <https://planeerimine.ee/kysimused/menetlused/>

lahenduse KSH aruanne käsitleb kavandatava tegevuse mõjusid detailse lahenduse täpsusastmes. KSH asukohavaliku etapi aruanne on aluseks eriplaneeringu detailse lahenduse KSH aruande koostamisel.

Kohaliku omavalitsuse üksus võib tuuleparki kavandava kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu koostamisel loobuda detailse lahenduse koostamisest ja kehtestada planeeringu asukoha eelvaliku otsuse alusel, kui puuduvad välistavad tegurid tuulepargi edasiseks kavandamiseks projekteerimistingimustega ning asukoha eelvaliku otsuses on toodud projekteerimistingimuste andmise aluseks olevad tingimused. **Mulgi valla eriplaneeringu puhul kavandatakse eelduslikult mitme etapilise menetlusega st asukoha eelvalikule järgneb detailse lahenduse koostamise etapp.**

Tuuleparkide KSH protsessis käsitletakse keskkonda traditsiooniliselt mitte ainult looduskeskkonnana, vaid laiemalt – KSH protsessi käigus hinnatakse lisaks asjakohaseid sotsiaalseid ja kultuurilisi mõjusid, sh ka mõju inimese tervisele **vastavalt KSH programmis määratavale hindamisulatusale**. Käesoleva KSH puhul kavandatakse seega ühildatud KeHJS § 40 lõike 4 kohaste ning PlanS § 4 lõike 2 kohaste mõjude hindamine.

1.5 Eriplaneeringu vormistamine

Eriplaneeringu asukoha eelvaliku etapp tuleb läbi viia ja aruanded koostada sellises vormis, mastaabis ja mahus, mis võimaldab neid õiguspäraselt menetleda. Planeeringudokumendid peavad selgitama ja kirjeldama olemasolevat olukorda ning võrdlema selle olukorra muutumist ja muudatuste mõju nii majanduslikest, looduskeskkonnast kui sotsiaalsetest aspektidest lähtuvalt.

Asukoha eelvaliku eelnõus esitatakse eeldatavalt (kui osutub asjakohaseks): tuulepargi elektrituulikute eelvalikuala; tuulepargi ühendusliini eelvalikuala; tuulepargi elektrituulikute eelvalikuala ühe kilomeetri mõjuvöönd; juurdepääsutee skemaatiline lahendus eelvalikualale pääsemiseks ning tingimused seoses teedevõrguga; tingimused lähtuvalt riigikaitsealsetest piirangutest; tingimused lähtuvalt taimeestikust; tingimused lähtuvalt linnustikust; tingimused lähtuvalt nahkhiirtest; tingimused lähtuvalt rohevõrgustikust; tingimused lähtuvalt Natura 2000 võrgustikust; tingimused lähtuvalt kaitsealadest; tingimused lähtuvalt veestikust; tingimused lähtuvalt ehituskeeluvöönditest; tingimused lähtuvalt väärtuslikust põllumajandusmaast; tingimused lähtuvalt maavaradest; tingimused lähtuvalt müra-; tingimused lähtuvalt varjutusest; tingimused lähtuvalt võimalikest mõjudest tervisele; tingimused lähtuvalt sotsiaalsetest vajadustest ja varast; tingimused lähtuvalt visuaalsest mõjust; tingimused lähtuvalt jäätmetekkest; tingimused lähtuvalt avariiolekordadest; tingimused lähtuvalt kliimamuutustest; tingimused lähtuvalt koosmõjudest; tingimused lähtuvalt muudest mõjudest.

Vormistuse nõuded:

- planeering koostatakse vastavalt PlanS nõuetele, sh vormistuse nõuded on esitatud PlanS § 3;
- eriplaneeringu asukoha eelvaliku aruanne koosneb seletuskirjast koos põhijoonisega ning täiendavatest joonistest, illustratsioonidest ja planeeringu lisadest (kooskõlastused, KSH aruanne, kokkuvõttev tabel menetlusprotsessi käigus laekunud ettepanekute ja nendega arvestamise kohta, esmased illustratsiooni jt asjakohased lisad);
- eriplaneeringu asukoha eelvaliku seletuskiri vormistatakse põhikaustana, paber kandjal ja digitaalselt;
- eriplaneeringu asukoha eelvaliku joonistel näidatakse olemasolev ja vajadusel kavandatav teedevõrk, olemasolevad ja vajadusel kavandatavad elektripaigaldised sh alajaamad ja liinikoridorid ning alajaam, millega tuulepargid ühendatakse ning muud tuulepargi toimimiseks vajalikud rajatised;
- Vormistamine ja jooniste digitaalsete kihtide koostamine vastavalt Riigihalduse ministri poolt 17.10.2019 välja antud määrusele nr. 50 "Planeeringu vormistamisele ja ülesehitusele esitatavad nõuded";

Mulgi valla eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programm.

- Eriplaneeringu materjalid tuleb esitada värvitrükkis 4 eksemplari paberkandjal ja digitaalselt andmekandjal.

Eriplaneeringu tulemus peab tagama:

- asukoha eelvaliku aruande vastuvõtmise kohaliku omavalitsuse poolt, milles sisaldub kohaliku omavalitsuse otsus tuulepargi asukoha eelvaliku kohta;
- asukoha eelvaliku vastavuse koostatava Mulgi valla üldplaneeringuga ning õigusaktidest ja keskkonnamõju strateegilisest hindamisest tulenevate keskkonna-, maakasutus- ja ehitustingimustega.

1.6 Seosed asjakohaste strateegiliste arengudokumentidega

Eesti pikaajaline eesmärk on minna üle vähese süsinikuheitega majandusele, mis tähendab järk-järgult eesmärgipärast majandus- ja energiasüsteemi ümberkujundamist ressursitõhusamaks, tootlikumaks ja keskkonnahoidlikumaks.

Lühemas ajaperspektiivis on Eesti seadnud eesmärgiks, et Eesti saaks toota 2030. aastal sama palju taastuvelektrit kui on meie aastase tarbimise kogumaht¹¹. Selleks tuleb rajada maismaale juurde vähemalt 1 GW võimsuse ulatuses tuuleparke¹².

1.6.1 Kliimapoliitika põhialused aastani 2050

Kliimapoliitika põhialused on visioonidokument, milles seatud põhimõtted ja poliitikasuunad viiakse edaspidi ellu valdkondlike arengukavade uuendamisel. Selgesõnaline poliitikasuundade sõnastamine ja jõustamine motiveerib samas suunas tegutsema ka erasektorit ja ühiskonda laiemalt. 08.02.2023. a. Riigikogus ajakohastatud „Kliimapoliitika põhialused aastani 2050“ näeb ette, et Eesti pikaajaline siht on tasakaalustada kasvuhoonegaaside heide ja sidumine hiljemalt 2050. aastaks ehk vähendada selleks ajaks kasvuhoonegaaside netoheide nullini.

Eesti pikaajaline eesmärk on kliimapoliitika põhialuste kohaselt minna üle vähese süsinikuheitega majandusele, mis tähendab järk-järgult eesmärgipärast majandus- ja energiasüsteemi ümberkujundamist ressursitõhusamaks, tootlikumaks ja keskkonnahoidlikumaks.

Eriplaneeringuga kavandatav tegevus on kooskõlas Eesti kliimapoliitika põhialustega.

1.6.2 Eesti energiamajanduse arengukava 2030+ (ENMAK), ENMAK 2035 ja energiamajanduse korralduse seadus

ENMAK kirjeldab Eesti energiapoliitika eesmarke aastani 2030, energiamajanduse visiooni aastani 2050, üld- ja ala-eesmarke ning meetmeid nende saavutamiseks. Arengukava üheks eesmärgiks on soodustada taastuvatest energiaallikatest toodetava energia tootmise ja tarbimise osakaalu Eestis.

ENMAK 2030 kohaselt on energiamajanduse kui teisi majandusharusid ja Eesti elanikke teenindava majandusharu ülesandeks tagada energia tarbijatele soodne hind ja keskkonnanõudeid arvestav energia kättesaadavus. Elektrimajandus panustab Eesti majanduse konkurentsivõimesse läbi tagatud varustuskindluse, turupõhiste lõpptarbijate elektrihindade ja keskkonnahoidlike lahenduste kasutamise.

Euroopa energiapoliitika kujundamisel on oluline turupõhise ning valdavalt Euroopa Liidu kohalikel ja taastuvatel energiaallikatel põhineva energiaturu arendamine. ENMAK 2030 kohaselt moodustab aastal 2030 taastuvenergia osakaal Eesti energia lõpptarbimises 50%.

Euroopa Liidu energiajulgeoleku seisukohalt on oluline liikuda imporditud energia sõltuvuselt Euroopa Liidus leiduvate primaarenergia allikate suurema kasutamise poole.

¹¹ <https://valitsus.ee/valitsuse-eesmargid-ja-tegevused/rohepoliitika/taastuvenergia-arendamine>

¹² Riigikantselei. 2022. Taastuvenergia arendamise kiirendamise audit.

ENMAK 2035 koostamine algatati 18.11.2021 ja selle Vabariigi Valitusele esitamise aeg on 2024-2025.

1. novembrist 2022 on energiamajanduse korralduse seaduses §32¹ sätestatud, et aastaks 2030 moodustab taastuvenergia vähemalt 65 protsenti riigisisestest energia summaarsest lõpptarbimisest. Elektrienergia summaarsest lõpptarbimisest moodustab taastuvenergia vähemalt 100 protsenti ja soojuse summaarsest lõpptarbimisest vähemalt 63 protsenti. Maantee- ja raudteetranspordis kasutatud taastuvenergia moodustab vähemalt 14 protsenti kogu transpordisektoris tarbitud energiast.

Tuulepargi rajamine on kooskõlas nii ENMAK 2030+ eesmärkidega kui ka energiamajanduse korralduse seadusega. Tuulepargi rajamine loob soodsad tingimused taastuvatest energiaallikatest elektri tootmise osakaalu suurenemiseks.

1.6.3 Eesti kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030

Kliimamuutustega kohanemise arengukava strateegiliseks eesmärgiks on suurendada Eesti riigi, regionaalse ja kohaliku tasandi valmidust ja võimet kliimamuutuste mõjuga kohanemiseks.

Energeetika ja varustuskindluse eesmärkide seadmisel seab arengukava üheks meetmeks kliimamuutusest tingitud riskide ennetamise energiavõrkudes ja taastuvenergia kasutamisel.

Energiasõltumatuse, varustuskindluse ja energiajulgeoleku valdkonna meetme tegevused on tihedalt seotud Energiamajanduse arengukavaga aastani 2030, suurendavad energiasõltumatust, energiaga varustuse kindlust ja energiaturvalisust nii praegu kui ka karmistuvate ilmastikuolude ja võimalike äärmuslike ilmastikunähtuste sagenemise korral, seda nii riiklikul kui regionaalsel tasemel. Energiasõltumatuse juhtmõte on sõltumatus energiakandjate impordist, energiatootmisel tuginemine kodumaistele kütustele ja eelkõige taastuvatele kütustele ning taastuvenergiaallikate kasutamine ja energiatootmise portfelli mitmekesistamine.

Tuuleparkide rajamine on kooskõlas kliimamuutustega kohanemise arengukava eesmärkidega.

1.6.4 Viljandi maakonnaplaneering 2030+

Viljandi maakonnaplaneeringuga tuulikuparkide rajamiseks eelistatud alasid ei kavandata, kuid Viljandi maakonnaplaneeringu seletuskirja ptk-s 5.5.3 on esitatud taastuvenergia objektide kavandamise üldised tingimused.

Viljandi maakonnaplaneeringu keskkonnatingimusest lähtuvalt ei sobi Võrtsjärv tuulikute rajamiseks. Maakondliku tähtsusega tuuleparke maakonnaplaneeringus ei kavandata. Maakonnaplaneeringu seletuskirja järgi tuuleparkide rajamises Viljandi maakonda tuleb lähtuda järgmistest põhimõtetest:

- tuulegeneraatorite rajamist puudutavad planeeringute ja ehitusprojektide koostamisel tuleb teha koostööd Kaitseministeeriumiga võimalikult varases staadiumis ning kooskõlastada kõik vastavad detailplaneeringud, ehitusprojektid ja projekteerimistingimused või nende andmise kohustuse puudumisel ehitusloa eelnõu või ehitamise teatis; kõik üle 45 m kõrguste ehitiste detailplaneeringud ja ehitusprojektid kooskõlastada Lennuameti- ja Politsei- ja Piirivalveametiga;
- tuulegeneraatorite rajamisel arvestada väärtuslike maastike ja roheline võrgustiku kasutustingimustega;
- tuulegeneraatorite rajamise tingimused määrata üldplaneeringuga või detailplaneeringuga

Viljandi maakonnaplaneeringus on seatud tingimused roheline võrgustiku ja väärtuslike maastike säilimise tagamiseks.

Rohelise võrgustiku kasutustingimused:

- roheline võrgustiku aladel kavandatavate planeeringute, kavade jne puhul tuleb arvestada, et roheline võrgustik jääks toimima, st **tuleb tagada võrgustiku sidusus**;

Mulgi valla eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programm.

- Viljandis ja teistes linnalistes asulates tagada roheline võrgustiku toimimine ja sidusus nii linnasiseselt kui ka väliste rohevõrgu elementidega;
- majandatavates metsades on oluline metsaelustiku säilimist toetavate tegevuste järgimine;
- kasutustingimused kaitsealustele territooriumidele jäävatele tuumaladele ja koridoridele kehtestatakse vastavate kaitsealade kaitse-eeskirjade ja kaitsekorralduskavadega;
- **võrgustiku funktsioneerimiseks tagada, et roheline võrgustiku tuumaladel looduslike alade osatähtsus ei langeks alla 90%.** Seda võib täpsustada üldplaneeringuga, nähes vajadusel ette vastavad kompensatsioonialad;
- asustusalade laiendamisel seada täiendavad roheline võrgustiku toimimist tagavad tingimused;
- maavarade kasutamisel rohevõrgustiku alal on eesmärk negatiivse keskkonnamõju minimeerimine ning looduslike protsesside ja maastikuilme taastamine pärast majandustegevuse lõppemist;
- üldplaneeringutes täpsustatakse roheline võrgustiku alade piire ning kasutustingimusi.

Väärtuslike maastike üldised kasutustingimused

- Väärtuslike maastike piirid täpsustatakse üldplaneeringute või hoolduskavade koostamise käigus;
- Maakonnaplaneeringus määratud kasutustingimused täpsustatakse üldplaneeringutes;
- Hoonestuse planeerimisel väärtuslikule maastikualale säilitada võimalikult olemasolevat ajaloolist asustust, arvestada ajaloolise teede- ja tänavate võrgu struktuuri ning ehitustraditsioonidega;
- Uute ehitiste kavandamisel arvestada antud piirkonnale iseloomuliku traditsioonilise ehituslaadiga;
- Säilitada ajaloolist maakasutust, põllumajandusmaastiku avatust ja vaateid väärtuslikele maastikuelementidele;
- Säilitada traditsioonilisi maastikuelemente ning -struktuure;
- Võimaluse korral taastada traditsioonilisi maastikuelemente ja maakasutust (kivi- ja lattaiaid, puiesteed, looduslikud niidud, karjatatud metsad jms.);
- **Vältida mobiilside mastide ja tuulegeneraatorite rajamist väärtuslikule maastikualale ja kaunite vaadete vaatesektoritesse;**
- Vältida vaateid häiriva hoonestuse rajamist kaunite vaadete vaatesektoritesse, pöörata tähelepanu vaatesektorisse kavandatavate uute ehitiste arhitektuursele kvaliteedile.
- Üldplaneeringute koostamisel võib teha ettepanekuid väärtuslike maastike aladel asuvate ajalooliselt väärtuslike linnapiirkondade või asumite määramiseks miljööväärtuslikeks aladeks;
- Vaatekohtade maa-alad reserveerida vajadusel puhkekohtadeks.

Eriplaneeringu asukohavaliku lähtekriteeriumitena (vt ptk 1.3) on välistatud tuulepargi rajamine väärtuslikule maastikule lähtudes maakonnaplaneeringu tingimusest. Mõju väärtuslikele vaadetele selgitatakse välja KSH käigus.

Väärtuslike põllumajandusmaade üldised kasutustingimused:

- tagada väärtusliku põllumajandusmaa sihtotstarbeline kasutamine;
- täpsustada väärtuslike põllumajandusmaade piirid;
- teha ettepanekuid uute väärtuslike põllumajandusmaade määramiseks (nt põllumajandusmaa, mille boniteet jääb alla 40 hindepunkti ja mis on mingitel põhjustel oluline säilitada põllumajandusmaana);
- seada täiendavad väärtuslike põllumajandusmaade säilimist tagavad tingimused;
- väärtusliku põllumajandusmaana ei käsitleta riigiteede planeeritud trassikoridoride maa-ala;
- maavara kaevandamise loa andmise korral võib väärtuslikku põllumajandusmaad kasutada ka kaevandamisloaga seotud tegevusteks; kaevandamisloa menetlemisel tuleb eelnevalt kaaluda kaasnevaid mõjusid väärtuslikule põllumajandusmaale;

- juhul, kui mäeeraldis või selle teenindusmaa asub väärtusliku põllumajandusmaa massiivil, saadab kaevandamisloa andja taotluse arvamuse avaldamiseks Maaeluministeeriumile.

Eriplaneeringu koostamisel lähtutakse maakonnaplaneeringus esitatud tingimustest rohevõrgustiku, väärtusliku maastiku ja väärtusliku põllumajandusmaa osas. Väärtusliku põllumajandusmaa osas võib eriplaneeringu koostamisel kaaluda tuulepargi rajamist kui tagatakse väärtusliku põllumajandusmaa massiivi terviklikkuse säilimine.

1.6.5 Mulgi vallas kehtivad üldplaneeringud

Käesoleva hetkel kehtib Mulgi valla territooriumil Abja Vallavolikogu 14.08.2008 otsusega nr 244 kinnitatud Abja valla üldplaneering, Halliste Vallavolikogu 15.12.2010 otsusega nr 35 kinnitatud Halliste valla üldplaneering, Karksi Vallavolikogu 21.06.2006 määrusega nr 17 kinnitatud Karksi valla üldplaneering ja Möisaküla Linnavolikogu 23.01.2014 määrusega nr 1 kehtestatud Möisaküla linna üldplaneering.

Üldplaneeringutega tuuleparke, kui olulise ruumilise mõjuga objekte, ei kavandata. Tingimusi taastuvenergeetikale üldisemalt või tuuleparkidele ükski kehtiv üldplaneeringutest ei sea.

Kogu omavalitsuse haldusala hõlmava üldplaneeringu koostamine on algatatud Mulgi Vallavolikogu 17.10.2018 otsusega nr 66. Üldplaneering koos keskkonnamõju strateegilise hindamise aruandega on vastuvõetud seisundis (Mulgi Vallavolikogu 25.10.2022 otsus nr 80).

Koostamisel oleva Mulgi üldplaneeringuga ei kavandata olulise ruumilise ehitisena käsitletavaid tuuleparke. Võimaliku olulise ruumilise mõjuga ehitise ehitamise (sh tuulepargi) vajaduse korral lahendatakse kõik sellega seonduv läbi eriplaneeringu.

Koostamisel oleva üldplaneeringuga täpsustatakse rohevõrgustiku, väärtusliku maastiku, ja väärtusliku põllumajandusmaa paiknemist ja kasutustingimusi. Samuti määratakse väärtusliku metsamaastikud ja nende kasutustingimused. Eriplaneeringu asukohavaliku lähtekriteeriumitena (vt ptk 1.3) on välistatud tuulepargi rajamine üldplaneeringu kohaselt väärtuslikule maasikule ja väärtuslikule metsaalale. Lähtutud on väärtuslike maastike kaitsetingimustest, mille kohaselt uusehitiste kavandamisel tuleb tagada vaated väärtust loovatele objektidele ja vaadetes ei tohi ehitada neid häirivaid ehitisi. Väärtuslike metsamaastike osas on lähtutud nende ülesandest, milleks on säilitada, parandada ja ka tõsta elurikkust. Arvestades väärtusliku metsamaastike ülesannet, siis nendesse tuuleparkide kavandamine oleks maastiku ülesandega vastuolus.

Üldplaneering seab hajaasustuses (väljapool tiheasustusega alasid) paikneval rohevõrgustikul järgmised tingimused:

- rohevõrgustiku koridoridele ehitamisel peab koridori alaga risti suunas säilima vähemalt 50 m laiune katkematu koridori riba (vahekaugus nt hoonete, tarastatud õuealade jms vahel);
- rohevõrgustiku tugialadele ehitamisel peab katkematu tugiala laius olema vähemalt 100 m;
- uute hoonestamiseks kavandatud maaüksuste minimaalne suurus rohevõrgustikul on 1 ha;
- võrgustiku funktsioneerimiseks tagada, et roheline võrgustiku tugialadel looduslike alade osatähtsus ei langeks alla 90%;
- konkreetse juhtumi korral on näha, et mõnda eelpool nimetatud tingimust ei ole võimalik täita, tuleb teha kaalutusotsus kaasates otsuse tegemisse elustikueksperdi(d).

Üldplaneeringu kohaselt on Mulgi valla üheks suureks väärtuseks viljakas põllumaa, mis on aluseks põllumajandussektori suurele osakaalule. Arvestades valla rahvastikuprognoose ja arengusurvet on põllumajandusmaale ehitamise surve pigem väike. Väärtuslikul põllumaal on ehitustegevus üldjuhul keelatud.

Eriplaneeringu koostamisel lähtutakse üldplaneeringus esitatud tingimustest rohevõrgustiku, väärtusliku maastiku ja väärtusliku metsamaastiku osas. Väärtusliku põllumajandusmaa osas võib

Mulgi valla eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programm.

eriplaneeringu koostamisel kaaluda tuulepargi rajamist kui tagatakse väärtusliku põllumajandusmaa massiivi terviklikkuse säilimine.

2 Keskkonnamõju strateegilise hindamise programm

2.1 Eesmärk

KSH on avalikkuse ja asjaomaste asutuste osalusel strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega kaasneva olulise keskkonnamõju tuvastamiseks, alternatiivsete võimaluste väljaselgitamiseks ning ebasoodsat mõju leevendavate meetmete leidmiseks korraldatav hindamine, mille tulemusi võetakse arvesse strateegilise planeerimisdokumendi koostamisel ja mille kohta koostatakse nõuetekohane aruanne.

KSH eesmärk on KeHJS kohaselt arvestada keskkonnakaalutlusi strateegilise planeerimisdokumendi koostamisel ning kehtestamisel, tagada kõrgetasemeline keskkonnakaitse ja edendada säästvat arengut.

Planeerimisseadus § 4 lõike 2 punkti 5 kohaselt tuleb EP raames hinnata planeeringu elluviimisega kaasnevaid asjakohaseid majanduslikke, kultuurilisi, sotsiaalseid ja looduskkeskkonnale avalduvaid mõjusid, samuti tuleb hinnata keskkonnale avalduvaid ruumilisi mõjusid ning selgitada välja kavandatavate tegevuste positiivsed ja negatiivsed küljed, keskkonna taluvuse piir ning võimalused ja meetmed ebasoodsate mõjude vältimiseks ja/või leevendamiseks.

Tuulepargi KSH protsessis käsitletakse keskkonda traditsiooniliselt mitte ainult looduskeskkonnana, vaid laiemalt – KSH protsessi käigus hinnatakse lisaks asjakohaseid sotsiaalseid ja kultuurilisi mõjusid, sh ka mõju inimese tervisele **vastavalt KSH programmis määratavale hindamisulatusle**. Käesoleva KSH puhul kavandatakse seega ühildatud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusest (edaspidi *KeHJS*) § 40 lg 4 kohaste ning PlanS § 4 lg 2 kohaste mõjude hindamine.

2.2 Metoodika

KSH koostamisel lähtutakse Eestis ja Euroopa Liidus kehtivate asjakohaste õigusaktide nõuetest. KSH aruande koostamisel järgitakse KeHJS § 40 esitatud nõudeid, arvestades muuhulgas strateegilise planeerimisdokumendi eesmärgi. Vastavalt KeHJS § 40 lg 3 p-le 2 peab KSH aruande koostamisel arvesse võtma strateegilise planeerimisdokumendi sisu ja kehtestamise tasandit.

Hindamisel lähtutakse asjakohastest metoodilistest juhendmaterjalidest nagu Keskkonnamõju strateegilise hindamise käsiraamat¹³ ja Keskkonnamõju hindamise käsiraamat¹⁴. Lisaks võetakse keskkonnamõju hindamisel arvesse juhteksperdi ja töögrupi keskkonnamõju hindamise alaseid teadmisi ja üldtunnustatud hindamismetoodikat.

Mõjude olulisuse tuvastamisel lähtutakse eelkõige õigusaktide normidega kehtestatud loogikast. Vastavalt KeHJS-le on keskkonnamõju oluline kui see võib eeldatavalt ületada mõjuala keskkonnataluvust, põhjustada keskkonnas pöördumatuid muutusi või seada ohtu inimese tervise ja heaolu, kultuuripärandi või vara. Mõjuvaldkondades mille puhul normväärtusi ei kehti või võib esineda ebasoodne, kuid normväärtusi mitte ületav mõju hinnatakse keskkonnahäiringu esinemise võimalust. Keskkonnahäiring on inimtegevusega kaasnev vahetu või kaudne ebasoodne mõju keskkonnale, sealhulgas keskkonna kaudu toimiv mõju inimese tervisele, heaolule või varale või kultuuripärandile. Keskkonnahäiring on ka selline ebasoodne mõju keskkonnale, mis ei ületa arvulist normi või mis on arvulise normiga reguleerimata.

KSH käigus:

¹³ Peterson, K., Kutsar, R., Metspalu, P., Vahtrus, S. ja Kalle, H. 2017. Keskkonnamõju strateegilise hindamise käsiraamat.

¹⁴ Pöder, T. 2017. Keskkonnamõju hindamise käsiraamat.

- koostatakse mõjutatava keskkonna kirjeldus ja antakse keskkonnaseisundi hinnang lähtudes andmebaasidest (EELIS (Eesti looduse infosüsteem), Keskkonnaagentuur, Maa-amet, Metsaportaali, Statistikaameti andmebaas, Keskkonnaagentuuri andmekihid jt);
- kirjeldatakse kavandatavat tegevust, selle eesmärki ja vajadust;
- eriplaneeringu asukoha eelvaliku ja KSH integreeritud protsessi käigus analüüsitakse eriplaneeringu ala sees võimalikke tuulepargi asukohaks sobilikke asukohti. Analüüsi aluseks on ptk 1.3 lähtekriteeriumite alusel kaardistatud potentsiaalselt sobilikud alad;
- tuvastatakse kavandatava tegevusega kaasnevad võimalikud olulised keskkonnamõjud, määratletakse mõjude ulatus, hinnatakse keskkonnale kaasnevaid tagajärgi. Lähtekohaks on eriplaneeringu kui strateegilise ruumilise arengudokumendi iseloom – mõjude hindamisel püsitakse eriplaneeringu vastava etapi täpsusastmes ja keskendutakse teemadele, mida saab eriplaneeringu vastava etapi koostamisel reguleerida ning mis on planeeringulahenduse etapi puhul olulised;
- esitatakse kavandatava tegevuse eeldatavalt kaasneva olulise keskkonnamõju prognoosimeetodi kirjeldus. Hinnangud on kavandatud anda valdavalt eksperthinnangu vormis, müra ja varjutuse hindamisel kasutatakse modelleerimist ning visuaalsete mõjude hindamiseks nähtavusanalüüsi ja mõjude illustreerimiseks fotomontaažide koostamist;
- hinnatakse võimalikke kumulatiivseid mõjusid, kaudset mõju ning koosmõju teiste teadaolevate koosmõju avaldada võivate tegevustega;
- hinnatakse loodusvara kasutamise otstarbekust ning kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivsete võimaluste vastavust säästva arengu põhimõtetele;
- kirjeldatakse kaasneva ebasoodsa keskkonnamõju vältimise või vähendamise meetmeid ning hinnatakse nende kasutamise eeldatavat efektiivsust **sh võidakse leevendada meetmena teha potentsiaalselt sobilike alade vähendamise ettepanekud lähtudes eesmärgist vältida olulise ebasoodsa mõju esinemise võimalusi**;
- lähtuvalt ptk 1.3 esitatud lähtekriteeriumist **kavandada alasid 70 MW tuuleparkide rajamiseks käsitletakse planeeringu ja KSH käigus leitavaid perspektiivseid asukoha eelvaliku alasid kui asukohaalternatiive ja need järjestatakse ptk 2.2.1 esitatud kriteeriumitest lähtuvalt.**
- tuuakse välja tuulepargi detailse lahenduse kavandamiseks/projekteerimistingimuste andmiseks vajalike uuringute/eksperthinnangute vajadus ja ulatus;
- KSH ja eriplaneeringu koostamise käigus toimub piirkonnaga tutvumine looduses, viiakse läbi töökoosolekuid, -seminare ning kasutatakse olemasolevaid planeeringute, uuringute, riiklike ja maakondlike arengukavade ja muude asjakohaste allikate materjale. Konsulteeritakse olulist teavet omavate asutustega ning avalikkusega. Tehakse koostööd vallavalitsuse ametnike, kohalike elanike, planeerimisdokumendi koostajate ja keskkonnaekspertide vahel;
- töötatakse läbi planeeringu ja KSH aruande kohta esitatud arvamused ja küsimused, mille koopiad lisatakse eriplaneeringu materjalidele, ning esitatakse arvamuste ja küsimuste esitajatele saadetud kirjade vastused, milles selgitatakse aruande kohta esitatud arvamuste arvestamist, põhjendatakse ettepanekutega arvestamata jätmist ning vastatakse küsimustele; samuti lisatakse planeeringu materjalidele avalike arutelude protokollid;
- tuuakse välja vajaduse korral raskused, mis ilmnesid keskkonnamõju hindamisel ja aruande koostamisel;
- esitatakse ülevaade keskkonnamõju hindamise ja avalikkuse kaasamise kohta.

KSH asukoha eelvaliku etapi töö raames ei teostata ulatuslikke ja pikaajalisi (st rohkem kui pool aastat kestvaid) loodusuuringuid/vaatlusi, täpset müra modelleeringut, sotsiaalmajanduslikke uuringuid, mis on relevantssed eriplaneeringu teises ehk detailse lahenduse väljatöötamise etapis, mil on teada tuulepargi jaoks sobilik asukoht ja võimalik määrata tuulikute positsioonid. Alles siis on asjakohane tuulikualuseid alasid täpsemalt uurida.

2.2.1 Alternatiivide võrdlemine

Alternatiivseid asukohavaliku alasid võrreldakse järjestamise põhimõttel järgnevalt esitatud kriteeriumite alusel. Kriteeriumid on määratud viies valdkonnas: looduskeskkondlik, sotsiaalne, majanduslik, kultuuriline ja kliimamõjuline. Võrdluskriteeriumite valikul on arvestatud, et need hõlmaksid kõiki olulisi mõjusid ning kavandatava tegevuse rakendamist mõjutavaid tegureid ning oleksid sisuliselt mittekattuvad, et vältida ühe mõju mitmekordset arvestamist. Hindepunktide liitmise tulemusena moodustub asukohaalternatiivide paremusjärjestus, kus suurem punktisumma tähendab eelistatumat alternatiivi. Otsuse millised ja mitu asukohaalternatiivi asukoha eelvalikuna valitakse teeb omavalitsuse volikogu.

Tabel 1. Asukohaalternatiivide võrdluskriteeriumid.

Võrdluskriteerium	Kriteeriumi kirjeldus
Mõju looduskeskkonnale	
Mõju rohevõrgustikule	Kattuvus rohevõrgustiku toimimiseks oluliste väärtuslike elupaikadega (% alast) – vähem on parem
Mõju linnustikule	Eksperti hinnang lähtuvalt I ja II kaitsekategooria liikide leiukohtade lähedusest ning ala kattuvusest teadaolevate ja tõenäoliste lindude kogunemisaladega ja liikumiskoridoridega
Mõju nahkhiirtele	Nahkhiire liigirühmadele soodsate elupaikade esinemine (% alast) – vähem on parem
Mõju sotsiaalsele keskkonnale (inimese tervisele ja heaolule)	
Paiknemine elamualade suhtes	Potentsiaalsel mürast ja varjutusest mõjutatavate elamute arv 2 km raadiuses – vähem on parem
Paiknemine puhkealade ja matkateede suhtes	Potentsiaalselt häiringutes ja visuaalsest mõjust mõjutatud puhkealade ja matkateede pindala/arv – vähem on parem
Mõju kultuuripärandile	
Visuaalne mõju	Maastikuvaate muutuse suurus väärtuslikel maastikel ja väärtuslikel vaadetel – vähem on parem
Mõju majandusekeskkonnale	
Paiknemine äri- ja tootmisalade suhtes	6 km raadiuses paiknevate olemasolevate ja planeeritavate äri- ja tootmisalade pindala – rohkem on parem
Mõju metsamajandusele	Kattuvus metsamaaga (% alast) – vähem on parem
Mõju põllumajandusele	Kattuvus väärtusliku põllumajandusmaaga (% alast) – vähem on parem
Mõju kliimale	
Maakasutuse muutusega kaasnev süsiniku sidumise vähenemine	Kõrge mullasüsiniku tagavaraga ala osakaal – vähem on parem
Potentsiaalne tuulepargi tootlikkus ja sellega kaasnev positiivne mõju kliimamuutuste pidurdamisele	Tuuleenergia potentsiaal - energiatihedus (W/m ²) – rohkem on parem

2.3 KSH ruumiline ulatus

Vastavalt Mulgi valla eriplaneeringu algatamise otsusele koostatakse eriplaneering Mulgi vallas alale pindalaga ligikaudu 881 km², mis on seega ka KSH ruumiliseks ulatuseks ja otseseks mõjualaks (Joonis 1).

Mõjude osas, kus see on asjakohane, vaadeldakse mõjualana ka väljapoole eriplaneeringu ala jäävaid alasid. **Mulgi valla territoorium piirneb lõunast Läti Vabariigi territooriumiga. Potentsiaalselt sobilikud tuuleparkide alad jäävad ka riigipiiriga külgnevale alale. Seega on tõenäoline, et**

Mulgi valla eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programm.

mõjutatakse ka Läti Vabariigi territooriumile jäävat looduskeskkonda (eeskätt on võimalik mõju linnustikule) ja elanikkonda (võimalik on müra ja varjutuse mõju, samuti visuaalne mõju).

Tuuleparkide mõjuala ulatus sõltub väga palju mõju liigist ja mõju retseptorist. Inimest ruumiliselt kõige kaugemale mõjutavaks mõjuvaldkonnaks on visuaalne mõju. Visuaalse mõju osas võib mõju avalduda lisaks Mulgi valla territooriumile ka Saarde valla, Põhja-Sakala valla, Viljandi valla, Viljandi linna ja Tõrva valla territooriumil ning Läti Vabariigi piiriäärsetele aladele.

2.4 Eriplaneeringu ala mõjutatava keskkonna ülevaade

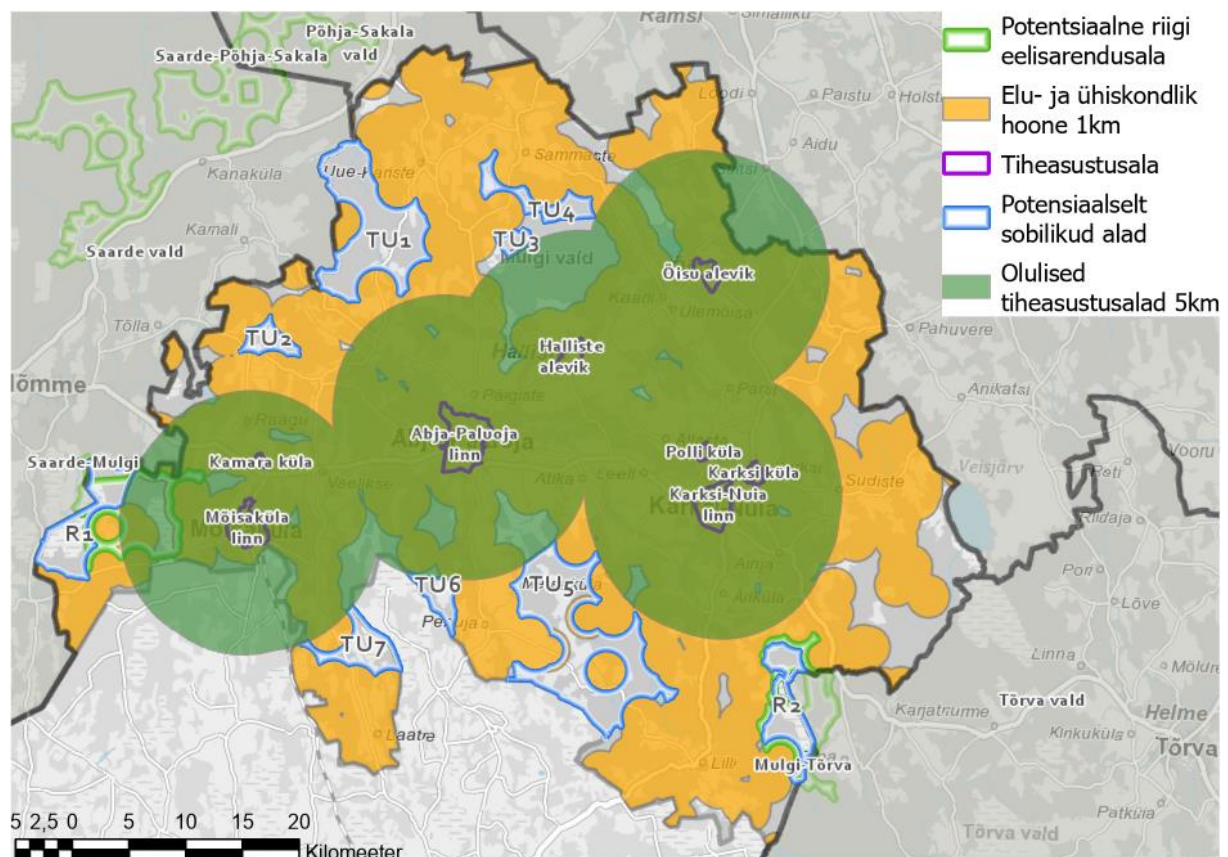
Tuuleenergia tootmise aspektist on oluline ala tuulepotentsiaal. Hinnangulised keskmised tuulekiirused eriplaneeringu alal jäävad IRENES projekti tuulekiiruste modelleeringu kohaselt 100 m kõrgusel vahemikku 5,4-6,9 m/s¹⁵. Eestis üdiselt, sh eriplaneeringu ala piirkonnas, domineerivad edela ja lõunakaarte tuuled.

2.4.1 Inimasustus ja taristu

Mulgi vald paikneb Viljandi maakonnas. Mulgi vald on võrgustikupõhine omavalitsusüksus, kus on väljakujunenud kohalikud keskused. Mulgi valla territoorium jaguneb 54 külaks ja kolmeks vallasiseseks linnaks. Mulgi valla administratiivkeskus asub Abja-Paluoja.

Statistikaameti andmetel on Mulgi valla rahvaarv 17.05.2022. a seisuga 7026 inimest ning asustustihedus 8,0 elanikku km² kohta.

Eriplaneeringu alale jääb ETAK andmestiku alusel 6391 elu- või ühiskondlikku hoonet.

Joonis 3. Eluhoonete ja tiheasustusalade paiknemine eriplaneeringu ala suhtes. Alus: ETAK 20.03.2024, Mulgi valla koostatav üldplaneering.

¹⁵ <https://keskkonnateadlik-kaur.hub.arcgis.com/content/6d32cfef4a5b42b5bbf35fbaefc0c566/about>

Planeeringuala külgneb Eesti ja Läti Vabariigi vahelise riigipiiriga. Potentsiaalselt sobilikud tuuleparkide alad jäävad ka valla riigipiiriga külgnevale alale. Seega on tõenäoline, et mõjutatakse ka Läti Vabariigi territooriumile jäävat elanikkonda.

Mulgi valda läbivatest teedest on olulisemad Valga – Uulu maantee (tee nr 6) ning Imavere – Viljandi – Karksi-Nuia maantee (tee nr 49).¹⁶ Olulise liikluskoormusega maanteid (aastane keskmine liikluskoormus üle 6000 auto päevas) Mulgi vallas ei paikne. Suurim liikluskoormus esineb Abja-Paluoja linnas Valga - Uulu põhimaanteel nr 6, kus aastane keskmine liikluskoormus on 1773 (2021. a seisuga) autot ööpäevas. Alates 17.11.2023 kehtib kliimaministri määrus nr 71 „Tee projekteerimise normid“. Määruse kohaselt elektrituuliku vähim kaugus teekatte servast määratakse valemiga $L=(H + 0,5D)$, kus: 1) L on tuuliku vähim kaugus teekatte servast meetrites; 2) H on tuuliku masti kõrgus meetrites; 3) D on tuuliku rootori või tiiviku diameeter meetrites. Kitsendusega tuleb arvestada eriplaneeringu koostamisel.

2.4.2 Veekeskkond

Eesti põhjaveekaitstuse kaardi 1:400000 kohaselt on Mulgi vallas valdavalt tegemist kaitstud, suhteliselt kaitstud või keskmiselt kaitstud põhjaveega alaga, vähesel määral esineb ka nõrgalt kaitstud põhjaveega alasid. Potentsiaalselt sobilikud tuulealad jäävad valdavalt keskmiselt kaitstud ja suhteliselt kaitstud põhjaveega aladel (Joonis 4). Puurkaeve potentsiaalselt sobilikele aladele ei jää.

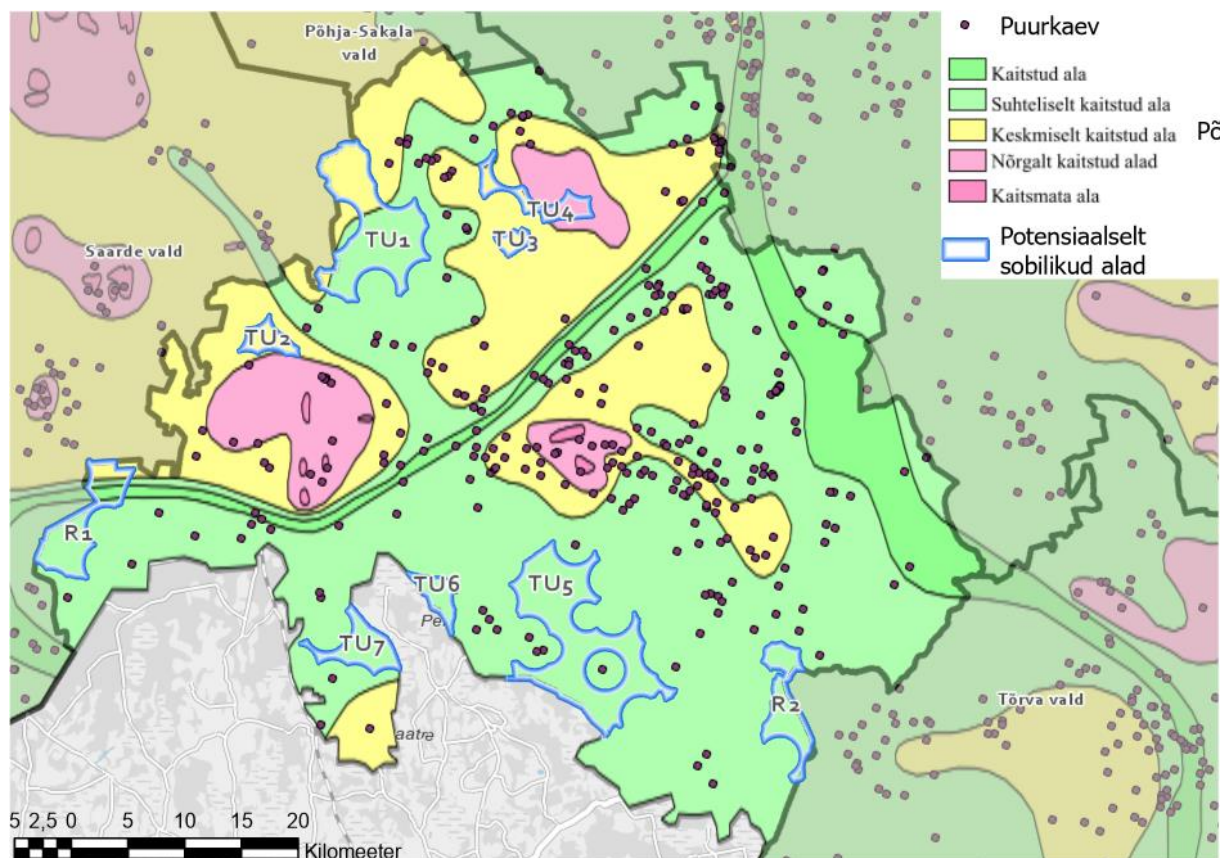
Mulgi vald asub Lääne-Eesti Kesk-Devoni põhjaveekogumi alal, mille seisund on hea. Devoni kihtide all on heas seisundis olev Siluri-Ordoviitsiumi põhjaveekogum.

Mulgi valla territooriumile jääb mitmeid vooluveekogusid ja seisuveekogusid. Suuremad jõed on Kõpu jõgi (VEE1140900) ja Halliste jõgi (VEE1136000) ning suuremad seisuveekogud Õisu järv (VEE2089700), Mäeküla järv (VEE2099100), Kariste järv (VEE2098500) ja Ruhijärv (VEE2099300). Lääne-Eesti veemajanduskava kohaselt kuuluvad valla veekogud koondseisundi alusel valdavalt kas klassi „kesine“ või „hea“. Potentsiaalsetele tuulealadele seisuveekogusid ei jää. Esineb kattuvust vooluveekogudega.

Valla territooriumil paiknevad ulatuslikud maaparandussüsteemi alad, sh esineb maaparandussüsteemide kattuvust potentsiaalsete tuulealadega.

¹⁶ Mulgi valla arengukava 2019-2026. 2022. Lisa 1 Mulgi Vallavolikogu 22. novembri 2022 määrusele nr 21.

Mulgi valla eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programm.

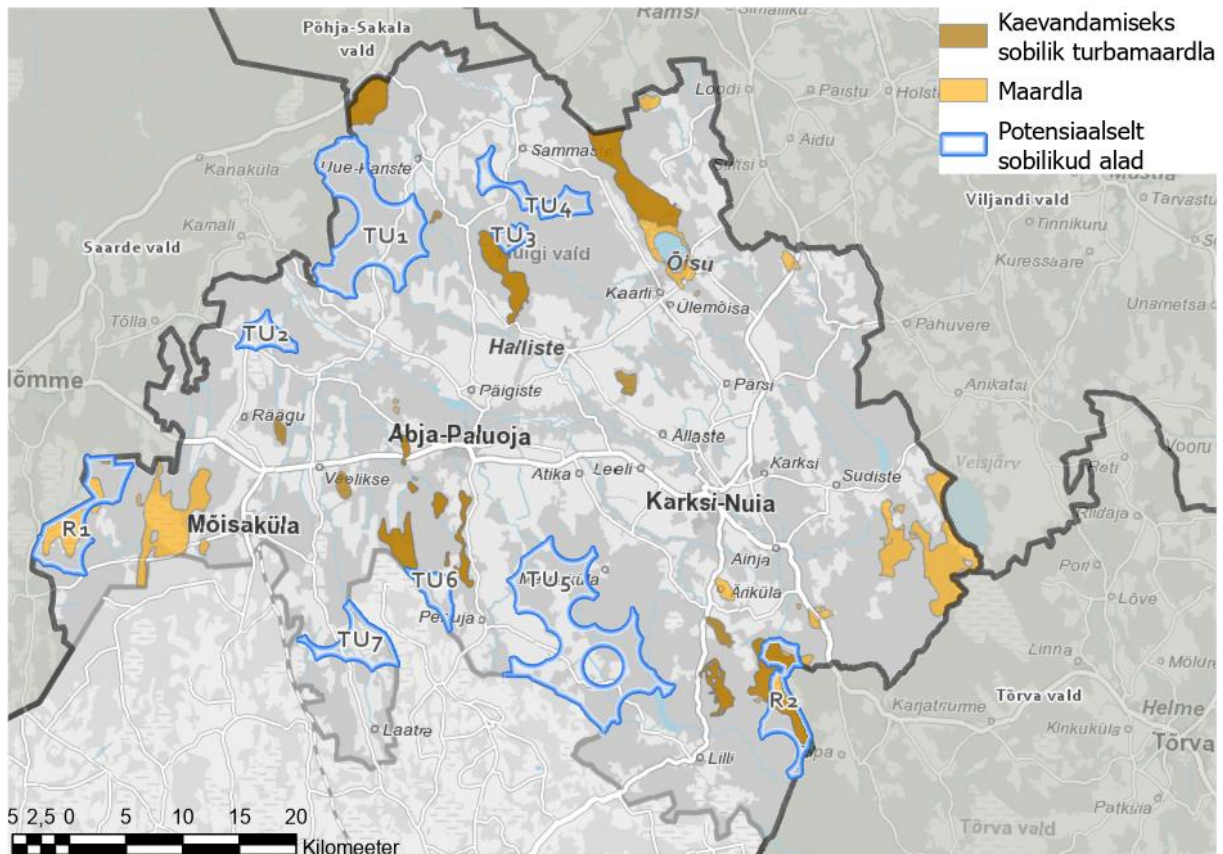
Joonis 4. Mulgi valla puurkaevud ning põhjavee kaitstus.

2.4.3 Maardlad

Maavaradest leidub Mulgi valla territooriumil liiva, kruusa ja turvast. **Tuulepargi asukohavaliku aladena välistatakse kehtivad mäeeraldised, nende teenindusmaad ja kehtivad geoloogilise uuringu alad lähtuvalt ptk 1.3 esitatud lähtekriteeriumitest.** Potentsiaalselt sobilike tuulealade kattuvuse ülevaate maardlatega annab järgnev tabel.

Tabel 2. Potentsiaalsete tuulealade kattuvus maardlatega.

Potentsiaalse tuuleala tähis	Maardla nimetus	Maavara nimetus	Registrikaardi nr	Pindala	On kaevandamiseks sobilike turbamaardlate nimekirjas
TU3	Leinasoo	turvas	510	345,45	jah
TU6	Pätsi	turvas	118	234,61	jah
R1	Möksi	turvas	89	705.36	ei
R2	Ikepera	turvas	281	773,45	jah

Joonis 5. Maardlate paiknemine eriplaneeringu alal.

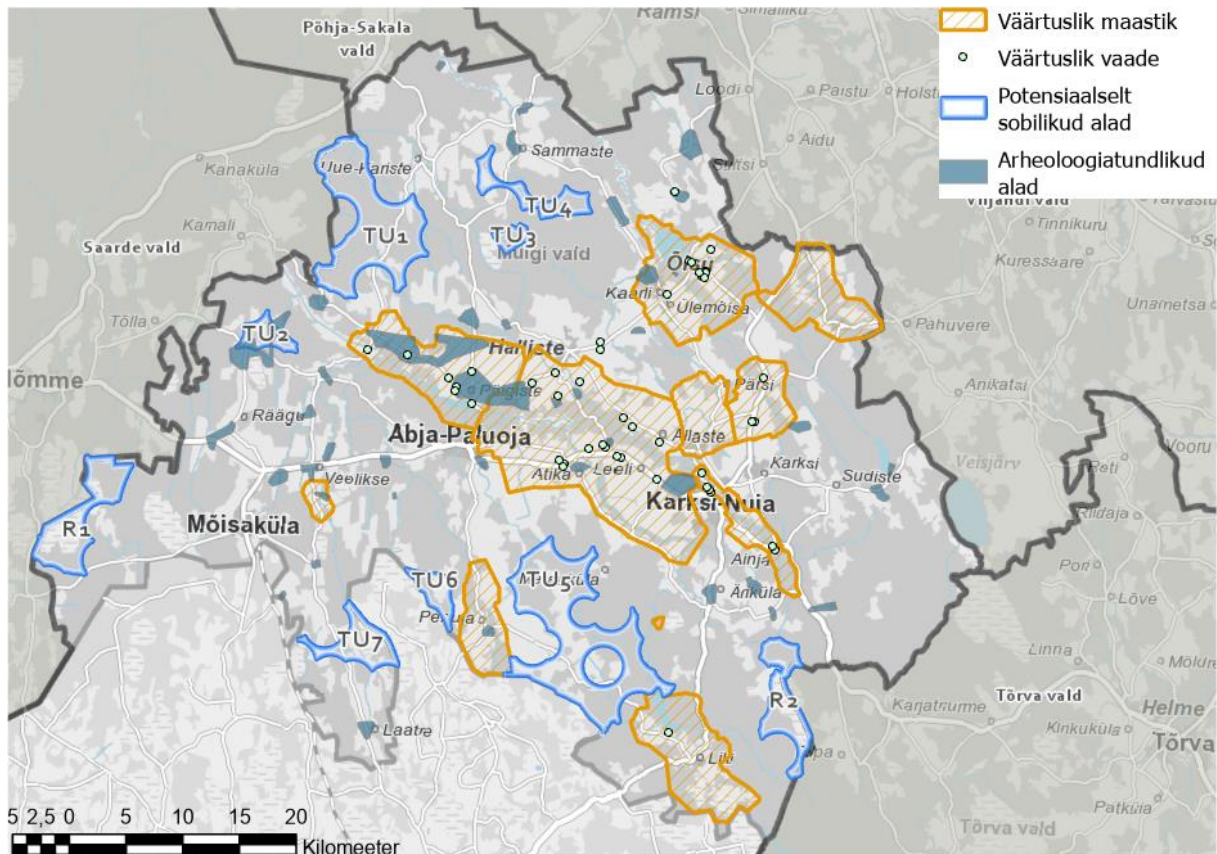
2.4.4 Kultuuripärand

Eriplaneeringu alale jääb mitmeid kultuurimälestisi. Mälestised on koondunud valdavalt asustatud aladele või nende lähialadele ning seega kattuvad nende asukohad inimtaristu kauguspuhvritega.

Muinsuskaitseameti poolt kaardistatud arheoloogiastatistilised alade osas esineb kattuvust potentsiaalselt sobiliku alaga TU2 (Joonis 6).

Mulgi valla territooriumile jäävad järgmised väärtuslikud maastikud: üks I klassi maakondlik, võimalik riikliku tähtsusega, kolm I klassi maakondlikku, seitse II klassi kohaliku tähtsusega maastikku ja neli väärtusliku maastiku reservala (Joonis 6).

Mulgi valla eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programm.

Joonis 6. Arheoloogiatundlikud alad ja väärtuslikud maastikud. Aluskaart: Maa-ameti kaardirakendus

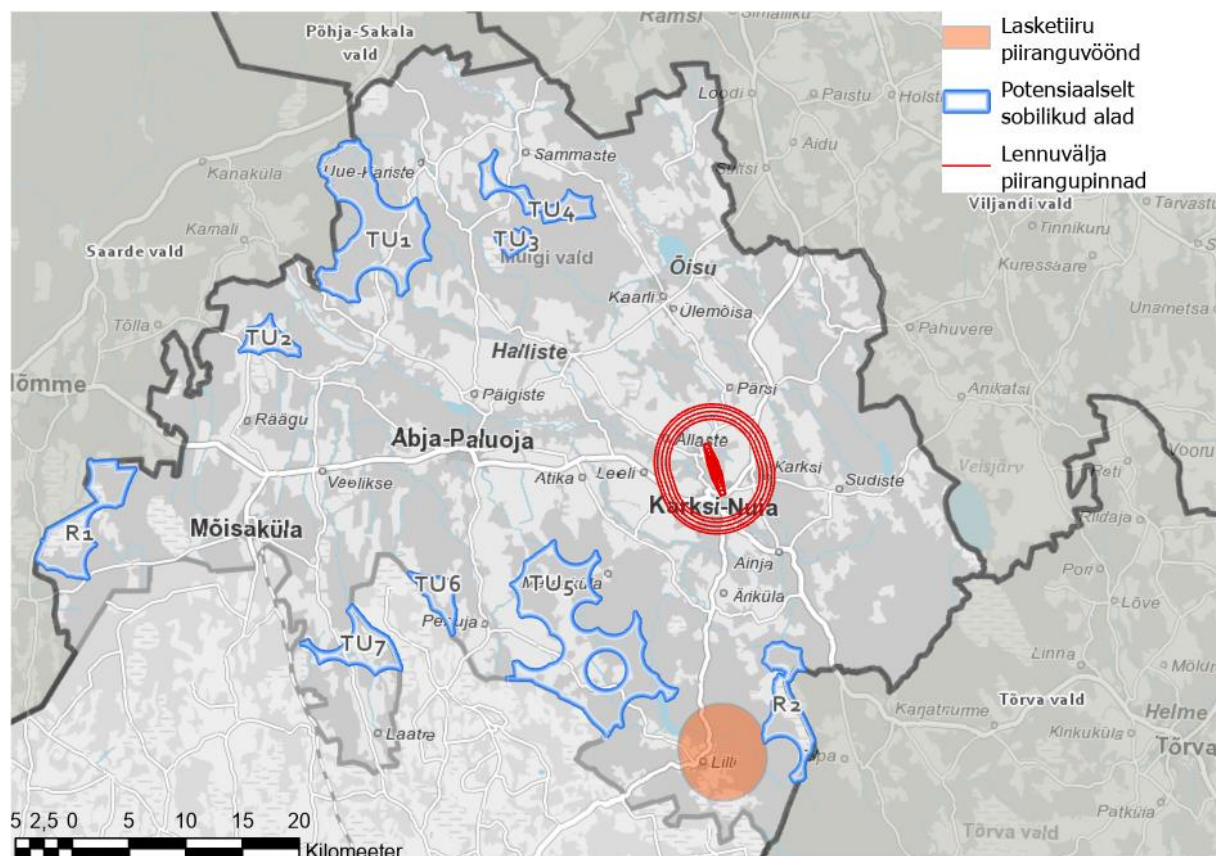
2.4.5 Riigikaitse jm tehnilised piirangud

Mulgi valla kagu osas asub riigikaitse objekt ja selle piiranguvöönd - Lilli lasketiir (2000 m Lasketiiru katastriüksuse 60002:004:0510 piirist). Riigikaitse ehitise piiranguvööndisse püstitatav ehitise või piiranguvööndis asuva ehitise laiendamine või ümberehitamine ei tohi vähendada riigikaitse ehitise töövõimet ja suurendada ohtu riigikaitsele ehitisele (Joonis 7).

Mulgi vald piirneb põhjast Eesti Vabariigi ja Läti Vabariigi vahelise riigipiiriga. Antud lõigus riigipiiri seaduse kohast piiririba ulatust määratud ei ole. Lähtuvalt Politsei ja Piirivalveameti (PPA) poolt 30.03.2023¹⁷ esitatud infole siis Mulgi vallaga piirnevatel piirilõigul ei esine PPA vaates mingeid kitsendusi, mis välistaks tuuleparkide rajamist kõnealuses taotleval alal.

Mulgi vallas Polli külas, Karksi-Nuia linnast 2 kilomeetrit loodes, paikneb Karksi murukattega visuaallennuväli. Lennuväljal on üks 675 meetri pikkune ning 49 meetri laiune lennurada. Lennuvälja ümbritsevale alale kehtivad kõrguspiirangud vastavalt piirangupindade ulatusele. Piirangupindade ulatuse määrab majandus- ja kommunikatsiooniministri 26.05.2015 määrus nr 50 „Lennuvälja ja kopteriväljaku lähiümbruse mõõtmed ja kõrguspiirangute miinimum- ja maksimummõõtmed ning lähiümbruse mõõtmete ja kõrguspiirangute miinimumnõuded“ (Joonis 7).

¹⁷ Aleksandr Lind e-kiri 30.03.2023

Joonis 7. Lilli lasketiiru piiranguvööndi ja Karksi lennuvälja piirangupindade paiknemine eriplaneeringu alal.

2.4.6 Looduskeskkond

2.4.6.1 Kaitsealused alad

Eriplaneeringu ala kattub täielikult või osaliselt mitmete looduskaitsealuste aladega. Kaitsealadest jäävad eriplaneeringu alale Tabel 3 esitatud alad. Kuna esialgse kaardianalüüsiga välistati kaitsealused alad tuulepargi asukohana, siis potentsiaalselt sobilike alade kattuvust potentsiaalsete tuulepargi aladega ei esine.

Tabel 3. Kaitsealused alad eriplaneeringu alal.

Kaitsealuse ala nimi	KKR kood	Kaitse-eesmärk
Kuninga-Rimmu looduskaitseala	KLO1000729	Kaitseala kaitse-eesmärk on kaitsta, säilitada ja taastada väärtuslikke metsakooslusi.
Naistevalla looduskaitseala	KLO1000731	Kaitseala kaitse-eesmärk on kaitsta, säilitada ja taastada väärtuslikke metsakooslusi.
Tilla looduskaitseala	KLO1000703	Kaitseala kaitse-eesmärk on kaitsta, säilitada ja taastada väärtuslikke metsakooslusi.
Ereste-Niguli looduskaitseala	KLO1000700	Kaitseala kaitse-eesmärk on kaitsta, säilitada ja taastada väärtuslikke metsakooslusi.
Õisu maastikukaitseala	KLO1000223	Õisu maastikukaitseala kaitse-eesmärk on: 1) Õisu pargi kaitse; 2) nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta I lisas nimetatud

		elupaigatüüpide - vähe- kuni keskoiteliste mõõdukalt kareda veega järvede (3130), looduslikult rohketoiteliste järvede (3150), jõgede ja ojade (3260), lubjavaesel mullal liigirikaste niitude (6270*), niiskuslembeste kõrgrohistute (6430), lamminiitude (6450), liivakivipaljandite (8220), vanade loodusmetsade (9010*) ja looduslike vanade laialehiste salumetsade (9020*) kaitse; 3) nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ II lisas nimetatud liikide, mis on ühtlasi I või II kategooria kaitsealused liigid, ning hariliku vingerja (<i>Misgurnus fossilis</i>), kes on ühtlasi III kategooria kaitsealune liik, elupaikade kaitse.
Karksi maastikukaitseala	KLO1000643	Karksi maastikukaitseala (edaspidi kaitseala) kaitse-eesmärk on kaitsta: 1) Halliste e Karksi ürgoru maastikku ning sealse elustiku mitmekesisust; 2) allikaid ja allikasoid; 3) kaitsealuste taimeliikide kollase kiviriku (<i>Saxifraga hirculus</i>) ja eesti soojumika (<i>Saussurea alpina</i> subsp. <i>esthonica</i>) kasvukohti.
Muti maastikukaitseala	KLO1000537	Muti maastikukaitseala kaitse-eesmärk on kaitsta ja tutvustada: 1) piirkonnale iseloomulikku maastikku, väärtuslikke metsakooslusi, Muti järve, Muti Umbjärve ja Mäeküla järve; 2) elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) nimetab I lisas. Need elupaigatüübid on looduslikult rohketoitelised järved (3150)3, huumustoitelised järved ja järvikud (3160), allikad ja allikasood (7160) ning okasmetsad oosidel ja moreenkuhjatistel (9060); 3) kaitsealuseid taimeliike väikest vesiroosi (<i>Nymphaea candida</i>) ja valget vesiroosi (<i>Nymphaea alba</i>).
Ainja maastikukaitseala	KLO1000453	Ainja maastikukaitseala eesmärk on kaitsta, säilitada ja tutvustada piirkonnale iseloomulikku maastikku, Ainja järve ja Sinejärve, Ainja mägede omapärast pinnavormi ja looduse mitmekesisust, salu- ja laanemetsa metsakooslusi, aidata kaasa säästva puhkemajanduse ja elukeskkonna arengule ning tasakaalustatud keskkonnakasutusele.
Kurimetsa looduskaitseala	KLO1000504	Kurimetsa looduskaitseala eesmärk on kaitsta: 1) metsaökosüsteemi ja elustiku mitmekesisust; 2) elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv nr 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206,

		22.07.1992, lk 7-50) nimetab I lisas. Need on vanad loodusmetsad (9010*), rohunditerikkad kuusikud (9050) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*); 3) kaitsealust liiki, keda Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7-25) nimetab I lisas, ja tema elupaika. See liik on kalakotkas (Pandion haliaetus).
Rutu maastikukaitseala	KLO1000045	Rutu maastikukaitseala eesmärk on kaitsta ja tutvustada: 1) Sakala kõrgustiku omapäraseid pinnavorme ja maastikku, Rutu mägesid ning aruniite; 2) elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7-50) nimetab I lisas. Need on vanad loodusmetsad (9010*) ning okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (9060).
Rubina looduskaitseala	KLO1000192	Rubina looduskaitseala võetakse kaitse alla eesmärgiga kaitsta kaitsealuseid taime- ja loomaliike, EÜ nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta I lisas nimetatud linnuliikide elupaiku ja rändlindude peatuspaiku ning kaitsta omapäraseid raba- ja metsamaastikke ning Veisjärve.
Alliku looduskaitseala	KLO1000741	Kaitseala kaitse-eesmärk on: 1) kaitsta, säilitada ja taastada väärtuslikke metsakooslusi; 2) säilitada piirkonnale iseloomulik maastikuilme; 3) kaitsta kaitsealuste liikide elupaiku; 4) kaitsta mägralinnakut. Kaitseala maa-ala kuulub vastavalt kaitsekorra eripäradele ja majandustegevuse piiramise astmele Alliku sihtkaitsevööndisse.
Tündre looduskaitseala	KLO1000193	Tündre looduskaitseala kaitse-eesmärk on kaitsta ja säilitada: 1) metsaökosüsteemi, elustiku mitmekesisust, ohustatud ja kaitsealuseid liike; 2) elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7-50) nimetab I lisas: looduslikult rohketoitelised järved (3150)3, liigirikkad aruniidud lubjavaesel mullal (6270*), vanad loodusmetsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*), rohunditerikkad kuusikud (9050), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*);

Mulgi valla eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programm.

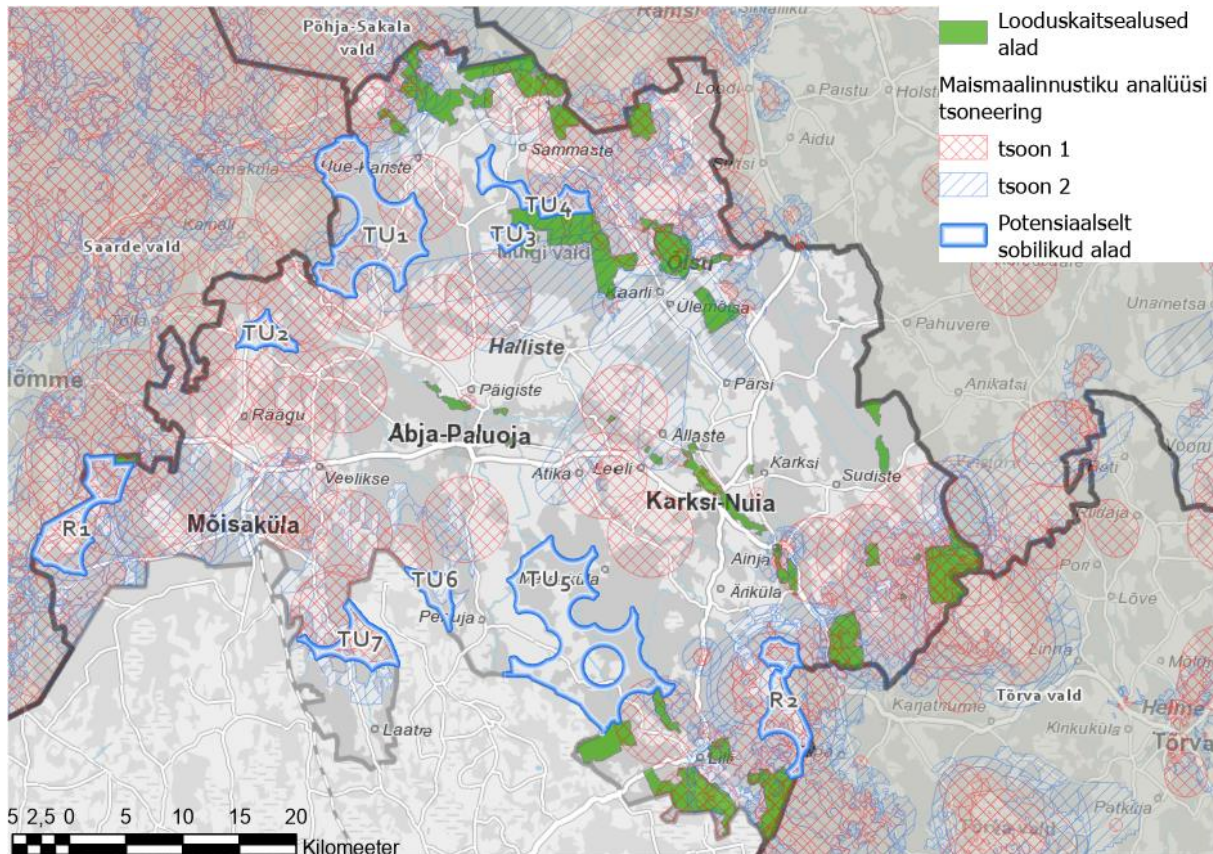
		3) kaitsealuseid liike ja nende elupaiku: metsis (<i>Tetrao urogallus</i>) ja limatünnik (<i>Sarcosoma globosum</i>).
Teringi maastikukaitseala	KLO1000195	Teringi maastikukaitseala eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitse kohta I lisas nimetatud elupaigatüüpide - soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080), huumustoiteliste järvede ja järvikute (3160), rabade (7110*), siirde- ja õõtsiksoode (7140) ning vanade loodusmetsade (9010*) kaitse.
Teringimetsa looduskaitseala	KLO1000704	Kaitseala kaitse-eesmärk on kaitsta, säilitada ja taastada väärtuslikke metsakooslusi.
Laanekolli looduskaitseala	KLO1000727	Kaitseala kaitse-eesmärk on kaitsta, säilitada ja taastada väärtuslikke metsakooslusi.
Sanga looduskaitseala	KLO1000320	Sanga looduskaitseala võetakse kaitse alla: 1) EÜ nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta I lisas nimetatud linnuliikide - musträhni (<i>Dryocopus martius</i>), mis on ühtlasi ka Euroopa looduslike liikide ja nende elupaikade kaitse konventsiooni II lisas nimetatud liik ja III kategooria kaitsealune liik, laanepüü (<i>Bonasa bonasia</i>), mis on ühtlasi ka III kategooria kaitsealune liik, ning I ja II kategooria kaitsealuste liikide kaitseks; 2) EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta I lisas nimetatud elupaigatüübi - vanade loodusmetsade (9010*) kaitseks; 3) III kategooria kaitsealuste liikide - sulgja õhiku (<i>Neckera pennata</i>) ja hariliku kopsusambliku (<i>Lobaria pulmonaria</i>) kaitseks.
Abja Lastekodu park	KLO1200148	Maastikukaitsealad
Polli park	KLO1200133	
Karksi park	KLO1200053	
Tuhalaane põlispuude grupp	KLO1200046	

Püsielupaikadest jääb eriplaneeringu alale Päidre must-toonekure püsielupaik KLO3000522, Sammaste väike-konnakotka püsielupaik KLO3000884, Erester merikotka püsielupaik KLO3001633, Öisu merikotka püsielupaik KLO3002190, Öisu väike-konnakotka püsielupaik KLO3000408, Mulgi väike-konnakotka püsielupaik KLO3001064, Rakitsa väike-konnakotka püsielupaik KLO3001065, Vabamatsi väike-konnakotka püsielupaik KLO3001067, Altssaare väike-konnakotka püsielupaik KLO3001078, Sarja väike-konnakotka püsielupaik KLO3002474, Maru väike-konnakotka püsielupaik KLO3001364, Tõlla väike-konnakotka püsielupaik KLO3002683, Tõlla väike-konnakotka püsielupaik KLO3002010, Räägu väike-konnakotka püsielupaik KLO3002385, Sarja väike-konnakotka püsielupaik KLO3000387, KLO3002182 ja KLO3002027 Lasari väike-konnakotka püsielupaik KLO3002023, Abja-Vanamõisa väike-konnakotka püsielupaik KLO3001586, Laatre väike-konnakotka püsielupaik KLO3002473 ja KLO3001938 Abjaku väike-konnakotka püsielupaik KLO3002619, Kulla püsiksannika püsielupaik KLO3002342, Allaste väike-konnakotka püsielupaik KLO3001070, Allaste püsiksannika püsielupaik KLO3002341, Pöögile väike-konnakotka püsielupaik KLO3001991, Leeli püsiksannika püsielupaik

KLO3002328, Univere väike-konnakotka püsielupaik KLO3001992, Lilli väike-konnakotka püsielupaik KLO3001964, Paanikse metsise püsielupaik KLO3000070, Ainja väike-konnakotka püsielupaik KLO3002005, Paanikse kalakotka püsielupaik KLO3000467, Veisjärve kanakulli püsielupaik KLO3000719, Karjatnurme kalakotka püsielupaik KLO3002282. Püsielupaiga kaitse-eesmärk on vastava liigi elupaiga kaitse ja soodsa seisundi tagamine.

Projekteeritavates kaitsealustes objektides jääb alale Tündre looduskaitseala PLO1001376, Karksi mõisa park PLO1000082, Polli mõisa park PLO1000017, Abja mõisa park PLO1000023,

Kaitsealade, hoialade, püsielupaikade ja projekteeritavate kaitsealuste alade territooriumitega kattuvalt ei ole võimalik tuuleparke rajada.

Joonis 8. Kaitsealade, hoialade ja püsielupaikade paiknemine eriplaneeringu ala suhtes (ringikujuliste püsielupaikade asukohti ei kuvata) ja üle-eestilise maismaalinnustiku analüüsi kohaste tsoon 1 ja 2 paiknemine.

Lisaks eelnevale jäävad eriplaneeringu alale mitmete kaitsealuste taime-, seene- ja loomaliikide (sh I kaitsekategooria liigid must-toonekurg, kalakotkas ja väike-konnakotkas) leiukohad ning mitmeid metsa vääriselupaiku.

2.4.6.2 Linnustik

Tuuleparkide suhtes on kõige tundlikumaks elustikurühmaks linnustik. Lähtudes Eesti Ornitoloogiaühingu ja Kotkaklubi poolt 2022. aasta lõpus valminud maismaalinnustiku analüüsist¹⁸ on kõigi potentsiaalselt sobilike alade osas välja toodud kattuvus analüüsi kohaste tsoon 1 ja tsoon 2 aladega (Joonis 8). Maismaalinnustiku analüüs annab teabe, millistel aladel peab olema tähelepanelik

¹⁸

<https://kliiministerium.ee/elurikkus-keskkonnakaitse/looduskaitse/uuringud-projektid-ja-analuusid#analuuus-ja-lisad>

Mulgi valla eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programm.

olulise ruumilise mõjuga objektide planeerimisel, kus võivad olla linnuliikidele suuremad või väiksemad mõjud, et nendega ka arvestada. Tegemist on ekspertide poolt koondatud parima teadmisega, kuid juriidilises võtmes soovitava abimaterjaliga, mille eesmärgiks on anda linnukaitselisi soovitusi tuuleparkide planeerimiseks. Analüüs võimaldab linnustiku kaitse vaatepunktist ka erinevate alade hõlpsamat võrdlemist¹⁹.

KSH programmi staadiumis tsoon 1 ja tsoon 2 alasid välistatud ei ole, kuid peab arvestama, et tsoon 1 ja tsoon 2 aladega kattuvatel aladel võib esineda piiranguid tuulikute kavandamiseks ja vajalik võib olla leevendavate meetmete rakendamine.

2.4.7 Riigipiiri ületav keskkond

Kogu Mulgi valla piiräärne Läti territoorium kuulub Põhja-Vidzeme biosfäärikaitseala koosseisu. Põhja-Vidzeme biosfääri kaitseala on ainuke biosfääri kaitseala Lätis. Kaitseala pindala on 4576 km².

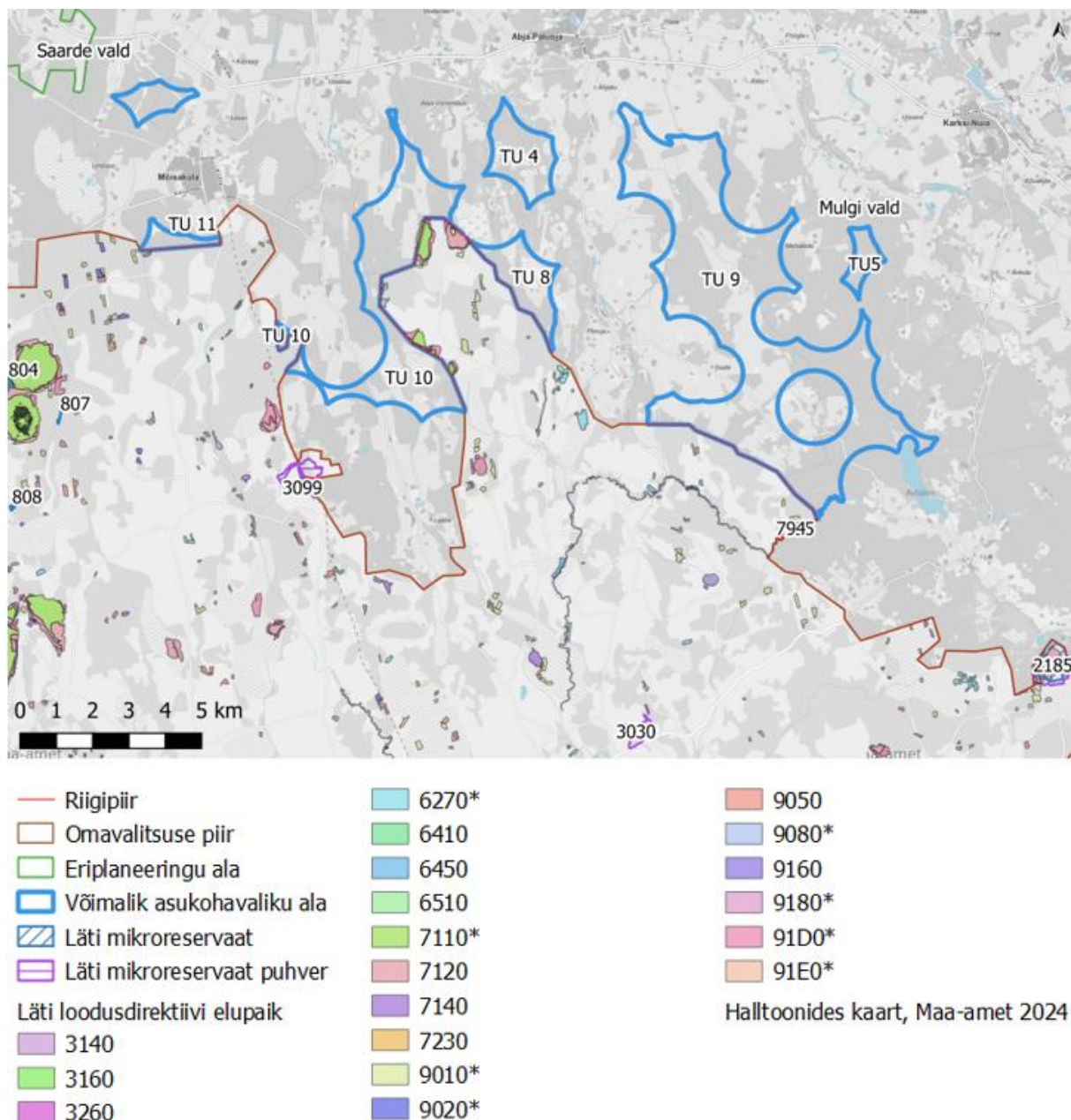
Biosfääri kaitseala eesmärk riiklikus ja rahvusvahelises mõttes on tasakaalu saavutamine loodusliku mitmekesisuse kaitsel, majandusarengu edendamisel ja kultuuriväärtuste säilitamisel. Biosfääri kaitseala esindab parasvöötme metsavööndi rahvusvaheliselt tunnustatud maismaa- ja Läänemere rannikuökosüsteeme. Territooriumi maastiku, ökosüsteemide, liigilise ja geneetilise mitmekesisuse säilimise tagamiseks ning jätkusuutliku majandusarengu soodustamiseks on biosfääri kaitseala territoorium jagatud funktsionaalseteks vöönditeks (maastikukaitsevööndid ja neutraalvööndid)²⁰.

Eriplaneeringu alale lähimad Läti Vabariigis paiknevad mikroreservaadid (Eesti mõistes püsielupaigad) on järgmised: u 6,5 m kaugusel 2185, u 10,2 km kaugusel 794, u 10,7 m kaugusel 795 ja u 30,3 m kaugusel 3099, millele seatud mikroreservaadi puhver ulatub eriplaneeringu alast 5,9 m kaugusele (Joonis 9).

Samuti jääb piiräärsele territooriumile loodusdirektiivi elupaigatüüpide esinemisalasid. Üks loodusdirektiivi elupaigatüüp (7110*) kattub Mulgi valla eriplaneeringu võimaliku asukohavaliku alaga (Joonis 9).

¹⁹19 Kliimaministeeriumi seisukohad 21.09.2023 kiri 7-15/23/3709-2

²⁰ <https://www.daba.gov.lv/en/north-vidzeme-biosphere-reserve>

Joonis 9. Väljavõte Eesti ja Läti piiri äärde jäävatest potentsiaalselt sobilikest ladest ja teadaolevatest looduskaitsealsetest kitsendustest Läti Vabariigi territooriumil. Allikas: <https://ozols.gov.lv/pub> 22.03.2024.

Piiriülesel alal esinevad kitsendused selgitatakse välja eriplaneeringu ja selle KSH koostamisel.

2.5 Asjakohaste mõjude selgitamine ehk KSH sisuline ulatus

KSH programmis teostatakse mõjude esialgne **välja selgitamine** ja hindamisulatus ning -metoodika määramine. Oluliste **mõjude hindamine** toimub KSH asukoha eelvaliku etapi aruandes.

2.5.1 Mõju Natura 2000 võrgustiku aladele (Natura eelhindamine)

Natura 2000 on üleeuroopaline kaitstavate alade võrgustik, mille eesmärk on tagada haruldaste või ohustatud loomade, sh lindude ja taimede ning nende elupaikade ja kasvukohtade kaitse või vajadusel taastada üleeuroopaliselt ohustatud liikide ja elupaikade soodne seisund. Natura 2000 alade võrgustiku mõte ja sisu on kirjas 1992. aastal vastu võetud Euroopa Liidu loodusdirektiivis

(92/43/EMÜ). Sama direktiiviga sätestati Natura võrgustiku osaks ka 1979. aastal jõustunud linnudirektiivi (2009/147/EÜ) alusel valitud linnualad. Natura hindamine on kavandatava tegevuse elluviimisega eeldatavalt kaasneva mõju hindamine Natura 2000 võrgustiku aladele.

Natura 2000 hindamisel on lähtutud Eesti Keskkonnamõju Hindajate Ühingu MTÜ poolt koostatud juhendmaterjalist „Juhised Natura hindamise läbiviimiseks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 rakendamisel Eestis“ (Aunapuu, A., Kutsar, R. jt, 2016, täiendatud 2017) ja Euroopa Komisjoni poolt koostatud dokumendist „Natura 2000 alade kaitsekorraldus. Elupaikade direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 sätteid (Brüssel, 21.11.2018; C(2018) 7621 final).

Natura hindamise esimene etapp on Natura-eelhindamine. See on protseduur, mis aitab otsustada, kas kavandatava tegevuse elluviimine võib Natura ala terviklikkuse säilimisele ja kaitse-eesmärgiks olevatele liikidele ja/või elupaigatüüpidele ebasoodsat mõju avaldada. Eelhindamise etapis prognoositakse projekti või kava tõenäolist mõju Natura 2000 võrgustiku ala(de)le ning sealsetele kaitse-eesmärkidele, sh vajadusel koosmõju teiste kavade või projektidega ning hinnatakse, kas on võimalik objektiivselt järeldada, et tegemist on tõenäoliselt ebasoodsa mõjuga ala kaitse-eesmärkidele või mõju ei ole välistatud. Kui eelhindamise käigus esitatud teave näitab, et ebasoodne mõju on tõenäoline või jääb ebaselgeks, on tarvis läbi viia Natura hindamise järgmine etapp – Natura asjakohane hindamine.

Tuuleparkide rajamine ei ole otseselt vajalik linnu- ja loodusalade kaitse-eesmärkide saavutamiseks.

Eriplaneeringu alale ja selle naabrusesse jääb nii Natura loodus- kui ka linnualasid (Joonis 10).

Natura loodusalade puhul võib üldjuhul mõju pidada välistatuks 100 m kaugusel loodusalast²¹. Eriti tundlike märgalade puhul võib võimaliku mõjuala ulatuseks hinnata kuni 250 m. Juhul kui loodusala kaitse-eesmärgiks on nahkhiireliigi kaitse, siis võib mõjualaks pidada 600 m²². Seega vaadeldakse Natura eelhindamisel Natura loodusalasid, mis jäävad kuni 250 m, juhul kui kaitse-eesmärgiks on nahkhiireliik, siis kuni 600 m kaugusele potentsiaalsetest tuulepargi aladest. Kaugemal paiknevad alad jäävad väljaspoole mõjuala ja neile seega mõju ei saa esineda.

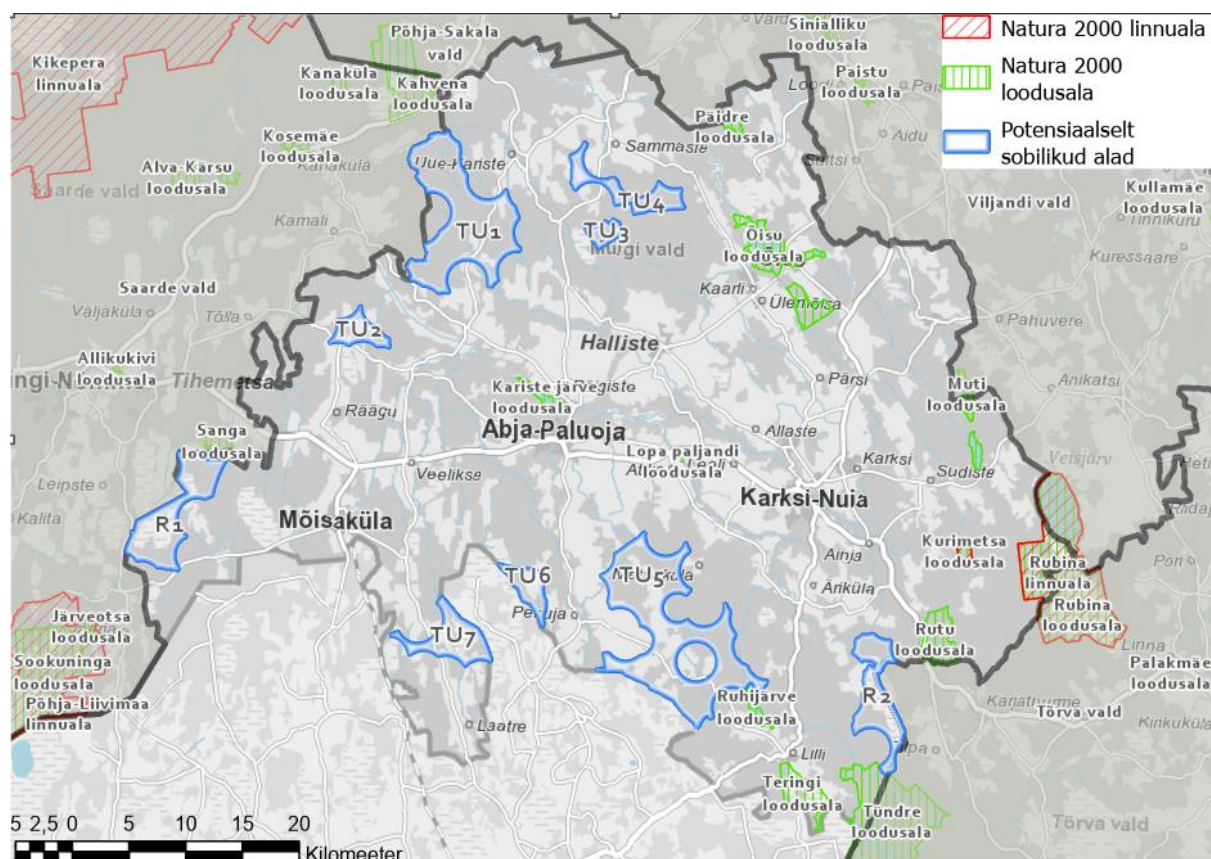
EOÜ maismaalinnustiku analüüsi²³ kohaselt on linnustiku puhul kõige tundlikumaks liigiks must-toonekurg, kelle puhul potentsiaalne mõjuala (tsoon 3 ala) võib ulatuda 14 kilomeetrini. Seega vaadeldakse Natura eelhindamisel Natura linnualasid, mis jäävad kuni 14 km kaugusele potentsiaalsetest tuulepargi aladest. Kaugemal paiknevad alad jäävad väljaspoole mõjuala ja neile seega mõju ei saa esineda.

Eriplaneeringu eesmärgiks on välja selgitada tuuleparkide ja nende toimimiseks vajaliku taristu rajamiseks sobivad asukohad Mulgi valla piirkonnas. Täpsem teave kavandatava tegevuse kohta on esitatud peatükis 1.

²¹ Maismaa tuuleparkide mõjust elustikule ja Keskkonnaameti soovitusel nende planeerimise kohta kohaliku omavalitsuse üldplaneeringutes (seisuga 10.11.2021)

²² Maismaa tuuleparkide mõjust elustikule ja Keskkonnaameti soovitusel nende planeerimise kohta kohaliku omavalitsuse üldplaneeringutes (seisuga 10.11.2021)

²³ <https://kliiministerium.ee/elurikkus-keskkonnakaitse/looduskaitse/uuringud-projektid-ja-analuusid#analuuks-ja-lisad>

Joonis 10. Potentsiaalselt sobilike alade paiknemine Natura alade suhtes. Alus: Alus EELIS (Eesti looduse infosüsteem), Keskkonnaagentuur 15.03.2024

Natura hindamisel on kriteeriumiks ala kaitse-eesmärgid, st tõenäoliselt avalduvat ebasoodsat mõju hinnatakse ala kaitse-eesmärkidest lähtuvalt. Kavandatava tegevuse mõjud loetakse oluliseks, kui tegevuse elluviimise tulemusena kaitse-eesmärkides nimetatud elupaigatüüpide või liikide seisund halveneb või tegevuse elluviimise tulemusena ei ole võimalik kaitse eesmärke saavutada.

Tabel 4. Natura alade kaitse-eesmärgid ja võimalik mõju neile.

Nimi	Kaugus lähimast potentsiaalsest tuulealast	Kaitse-eesmärk	Võimalik mõju
Sanga loodusala (EE0040362)	100 m R1	I lisas nimetatud kaitstav elupaigatüüp on loodumetsad (*9010);	Kaitse-eesmärgiks on veerežiimi muutuse suhtes tundlik kooslus. Mõju ei saa välistada
Tündre loodusala (EE0080415)	R2 100 m	I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on looduslikult rohketoitelised järved (3150), liigirikkad niidud lubjavesel mullal (*6270), vanad loodumetsad (*9010), vanad laialehised metsad (*9020), rohunditerikkad kuusikud (9050), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080) ning siirdesoo- ja rabametsad (*91D0);	Kaitse-eesmärgiks on veerežiimi muutuse suhtes tundlik kooslus. Mõju ei saa välistada
Ruhijärve loodusala (EE0080512)	TU5 100 m	I lisas nimetatud kaitstav elupaigatüüp on looduslikult rohketoitelised järved (3150); II lisas nimetatud liik, mille isendite	Kaitse-eesmärgiks on veerežiimi muutuse suhtes tundlik kooslus. Mõju ei saa välistada

Mulgi valla eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programm.

Nimi	Kaugus lähimast potentsiaalsest tuulealast	Kaitse-eesmärk	Võimalik mõju
		elupaika kaitstakse, on harilik hink (Cobitis taenia);	
Rubina linnuala (EE0080572)	9,3 km R2	liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on laululuik (Cygnus cygnus), väikepistrik (Falco columbarius) ja kalakotkas (Pandion haliaetus);	Potentsiaalselt sobilik tuuleala R2 jääb kaitse-eesmärgiks oleva linnuliigi kalakotkas võimaliku maismaalinnustiku analüüsi tsoon 3 alasse. Mõju ei saa välistada.
Põhja-Liivimaa linnuala (EE0040344)	6,7 km R1	liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on suur-laukhani (Anser albifrons), väike-laukhani (Anser erythropus), rabahani (Anser fabalis), kaljukotkas (Aquila chrysaetos), väike-konnakotkas (Aquila pomarina), laanepüü (Bonasa bonasia), öösorr (Caprimulgus europaeus), must-toonekurg (Ciconia nigra), soo-loorkull (Circus pygargus), rukkirääk (Crex crex), laululuik (Cygnus cygnus), valgeselg-kirjurähn (Dendrocopos leucotos), väike-kirjurähn (Dendrocopos minor), väike-kärbsenäpp (Ficedula parva), järvekaur (Gavia arctica), värbkakk (Glaucidium passerinum), sookurg (Grus grus), karvasjalg-viu e taliviu (Lagopus lagopus), punaselg-õgija (Lanius collurio), hallõgija (Lanius excubitor), väikekoovitaja (Numenius phaeopus), herilaseviu (Pernis apivorus), laanerähn e kolmvarvas-rähn (Picoides tridactylus), hallpea-rähn e hallrähn (Picus canus), rüüt (Pluvialis apricaria), händkakk (Strix uralensis), teder (Tetrao tetrix tetrix), metsis e mõtus (Tetrao urogallus), mudatilder (Tringa glareola), punajalg-tilder (Tringa totanus), kiivitaja (Vanellus vanellus);	Potentsiaalselt sobilik tuuleala R1 jääb kaitse-eesmärgiks oleva linnuliigi must-toonekurg võimaliku maismaalinnustiku analüüsi tsoon 3 alasse. Mõju ei saa välistada.

Eelneva hinnangu alusel on vajalik Natura asjakohase hindamise läbiviimine Sanga loodusala (EE0040362), Tüandre loodusala (EE0080415), Ruhijärve loodusala (EE0080512), Rubina linnuala (EE0080572) ja Põhja-Liivimaa linnuala (EE0040344) suhtes, sest nende suhtes ei ole võimalik ebasoodsat mõju välistada.

Eriplaneeringu iseloomust lähtuvalt võivad asukohavaliku etapis täpsustuda alad kuhu tuuleparke, sh vajalikke elektriühendusliine kavandada saab. Juhul kui KSH I etapi aruande koostamisel tekib kahtlus võimaliku mõju esinemise osas Natura alale, siis korratakse eriplaneeringu I etapi KSH raames tehakse

Natura eelhindamist ning hinnatakse Natura asjakohase mõju hindamise vajalikkust. Kui osutub vajalikuks, viiakse KSH raames läbi asjakohane hindamine.

2.5.2 Mõju bioloogilisele mitmekesisusele ja populatsioonidele, taimedele ning loomadele

2.5.2.1 Mõju taimestikule

Tuuleparkide puhul võib **taimestikule mõju** avalduda **ehitusaegses etapis** läbi otsese ehitusalustelt aladelt taimestiku eemaldamise ja ehitustegevusega kaasneva taimestiku kahjustamise (masinatega tallamine ehitusalade vahetus läheduses). Samuti mõjutab taimestikku võimalik ehitustegevusega kaasnev veerežiimi muutus (nt kuivendussüsteemide rajamisel).

Otsene mõjuala ulatus piirneb sealjuures ehitusaluse pinnaga ning selle vahetu ümbrusega. Raadamist ja pinnaseteid teostatakse tuuliku vundamendi alalt ja selle ümbruses ehitustehnika poolt kasutatavalt alalt, uute ühenduste alustelt aladelt, alajaamaga ühendusliini kaitsevööndi ulatuses ja tuulepargi siseste maakaablite aladelt. Raadamist teostatakse juhul, kui eelpool nimetatud alad kattuvad metsamaaga. Metsa raadamist ei ole vajalik teostada kogu tuuliku tiiviku ulatuses, sest tiiviku ulatus jääb kõrgemale kui metsa kõrgus.

Kaudsemalt võib ehitustegevus avaldada mõju taimekooslustele läbi veerežiimi või valgustingimuste muutumise ehitusalade lähialal. Kaudsete mõjude ulatus sõltub koosluse tüübist ja ehitustegevuse iseloomust. Maaeluministri 06.05.2019 määruse nr 45 „Maaparandussüsteemi projekteerimismid” lisas 1 lk 9 on toodud projekteeritavate kraavide vahekaugused arvestades metsakasvukohatüüpe. Lisa järgi on kuivendav mõju mineraalmuldadel üldjuhul 60-100 meetrit. Tundlike koosluste (nagu madalsood või niiskusrežiimi suhtes tundlike liikide kasvukohad) puhul võib veerežiimi muutuse mõju ilmnedagi mitmesaja meetri kaugusel. Tuuleparkide rajamisega ei kaasne reeglina ulatuslikku kuivendustegevust, kuid ehitustegevusega (nt teede rajamine) võib kaasneda pinnase veerežiimi muutvaid tegevusi.

Olulist kasutusaegset mõju taimestikule tuuleparkide puhul senini tuvastatud ei ole ja seega seda ka KSH aruandes ei hinnata.

Mõju taimestikule võib olla oluline eeskätt juhul, kui tegevus puudutab kaitsealuste taimeliikide leiukohti või kõrge väärtusega taimekooslusi nagu metsa vääriselupaigad või kõrge esinduslikkusega loodusdirektiivi elupaigad.

Taimestikule avalduvat mõju hinnatakse andmebaasides olemasoleva andmestiku alusel. **KSH I etapis taimestiku uuringuid ei tehta.** Taimestiku uuring on selle vajadusel asjakohane teha detailse lahenduse või projekteerimistingimuste etapis kui on teada kavandatavate objektide eeldatavad asukohad. Taimestikule avalduva mõju hindamiseks koondatakse andmebaasides (eeskätt EELIS) olemasolev andmestik metsa vääriselupaikade, loodusdirektiivi elupaigatüüpide, kaitsealuste taimeliikide leiukohtade osas. Analüüsitakse andmete aja- ja asjakohasust ning antakse soovitusel asukohavaliku tegemiseks, esitatakse leevendavate meetmete ja täiendavate uuringute vajadus.

Potentsiaalselt sobilike alade R1 ja R2 puhul lähtutakse taimestikule avalduva mõju hindamisel lisaks eelnevale ka Keskkonnaagentuuri tellimisel koostatud töödest:

- Eestimaa Looduse Fond. 2023. Sooelupaikade ja -taimeliikide uuring tuuleenergeetika võimalikel arendusaladel. Riigihanke "Taimestiku uuring tuuleenergeetika eelisarendusalade leidmiseks Keskkonnaagentuurile" osa 3.
- Pärandkoosluste Kaitse Ühing. 2023. Taimestiku uuring tuuleenergeetika eelisarendusalade leidmiseks Keskkonnaagentuurile (loodusdirektiivi niiduelupaigad). LÕPPARUANNE.

- Consultare OÜ. 2023. Loodusdirektiivi metsaelupaikade inventuur Saarde-Mulgi uuringualal. Riigihanke "Loodusdirektiivi metsaelupaikade inventuur tuuleenergeetika eelisarendusalade leidmiseks (Keskkonnaagentuur)" osa 11 raames.
- Consultare OÜ. 2023. Loodusdirektiivi metsaelupaikade inventuur Mulgi-Tõrva uuringualal. Riigihanke "Loodusdirektiivi metsaelupaikade inventuur tuuleenergeetika eelisarendusalade leidmiseks (Keskkonnaagentuur)" osa 12 raames.

2.5.2.2 Mõju loomastikule, sh lindudele

Tuuleparkide puhul on oluliselt mõjutatavateks loomastiku rühmadeks **nahkhiired ja linnud** (eeskätt röövlinnud ning suure kehamassiga veelinnud, samuti metskanalised). Mõju neile võidakse avaldada nii ehitusaegses etapis (võimalik ehitustegevusega kaasnev häirimine ja elupaiga võimalik kadu) kui ka kasutusetapis (kokkupõrgetest tingitud hukkumise oht, rändetakistus, elupaikade hülgamine, mõnede liikide puhul müra mõju ning elupaikade sidususe langus).

KSH I etapi aruande koostamisel lähtutakse KSH alusuuringuna läbi viidud **linnustiku elupaikade analüüsist**²⁴. Analüüsi aluseks kasutati olemasolevaid andmeid kaitsealuste linnuliikide kohta andmebaasidest EELIS ja PlutoF ning samuti Läti andmeid tundlike liikide kohta teiselt poolt riigipiiri. Samuti külastati eelvalikuala ja selle lähikonda, eesmärgiga alal leiduvate elupaikade omaduste täpsustamine ning andmete täiendamiseks. Linnustiku analüüsi koostamisel arvestatakse Eesti Ornitoloogiaühingu poolt 2022 a lõpus valminud uuringut „Üle-eestiline maismaalinnustiku analüüs“, kuid võimalik on, et kohaspetsiifiliste vaatluste abil osutub võimalikuks analüüsis esitatud tsoneeringute täpsustamine. Linnustiku analüüsist lähtuvalt tsoneeritakse potentsiaalselt sobilikud alad linnukaitselisest vaatest skaalal sobilik kuni mittesobilik, esitatakse leevendavate meetmete ja täiendavate uuringute vajadus.

Potentsiaalselt sobilike alade R1 ja R2 puhul lähtutakse linnustikule avalduva mõju hindamisel Keskkonnaagentuuri tellitud uuringutest:

- Loodustaju OÜ. Riigihanke „Linnustiku uuring tuuleenergeetika eelisarendusalade leidmiseks Keskkonnaagentuurile“ Osa 12 Mulgi-Tõrva – valmib eeldatavalt juuni 2024.
- Naturum OÜ. Linnustiku uuring tuuleenergeetika eelisarendusalade leidmiseks (Keskkonnaagentuur) (viitenumber 260767) osa 11 „Linnustiku uuringud Saarde-Mulgi uuringualal“ – valmib eeldatavalt juuni 2024.

Nahkhiirtele mõjude hindamisel lähtutakse muuhulgas EUROBATSi juhendist "*Guidelines for consideration of bats in wind farm projects*". KSH I etapi aruande koostamisel lähtutakse KSH alusuuringuna läbi viidud **nahkhiirte elupaikade analüüsist**²⁵, mille eesmärgiks oli esialgse analüüsi käigus selgunud asukoha eelvaliku aladel hinnata nahkhiirtele sobilike elupaikade esinemist. Nahkhiirtele soodsate elupaikade leviku kaardistamiseks koostati potentsiaalselt sobilike alade ulatuses mudelkaart vastavalt kohtade sarnasusele kohtadega, kus nahkhiirte arvukus on teadaolevalt kõrge. Elupaiga leviku prognoosikaart koostatakse regressioonimudeli (*GAM – Generalized Additive Models*) põhjal vastavalt liikide leviku ja elupaikade kaardistamise tavadele ja põhimõtetele^{26 27}. Lähteandmetena kasutati EELIS-s registreeritud nahkhiirte leiukohti ning 2023 aastal Mandri-Eestis 31 kohas Rewildi registreeritud 22 030 nahkhiire möödalendu. Mudelid koostati eraldi liigirühmade kaupa. Keskkonna varieeruvuse määramise aluseks on Eesti topo-graafia andmekogu (Maa-amet), Eesti mullastiku kaart (Maa-amet), maapinna ja taimkatte kõrgus (DEM ja CHM; Maa-amet), Metsaregister

²⁴ Xenus OÜ. 2024. Mulgi valla tuulealade linnustiku analüüs.

²⁵ Rewild OÜ. 2024. Mulgi valla tuulealade rohevõrk ja nahkhiired.

²⁶ Remm, K., Remm, J., Kaasik, A. (2012). Ruumiliste loodusandmete statistiline analüüs. Õpik-käsiraamat. Tartu Ülikooli Ökoloogia ja Maateaduste Instituut.

²⁷ Franklin, J. (2010). Mapping Species Distributions: Spatial Inference and Prediction (1st ed.). Cambridge University Press.

(Keskkonnaagentuur) ja Teeregister (Transpordiamet). Mudelkaardi alusel antakse hinnang potentsiaalselt sobilike alade sobivusele nahkhiirte jaoks, esitatakse leevendavate meetmete ja täiendavate uuringute vajadus.

Potentsiaalselt sobilike alade R1 ja R2 puhul lähtutakse nahkhiirtele avalduva mõju hindamisel Keskkonnaagentuuri tellitud uuringust:

- Elustik OÜ. „Nahkhiirte uuring tuuleenergeetika eelisarendusalade leidmiseks Keskkonnaagentuurile“ - valmib eeldatavalt aprill 2024.

KSH asukohavaliku etapi aruandes antakse kirjandusallikate põhjal ülevaade ka tuulegeneraatorite võimaliku mõju kohta **mets- ja koduloomadele**.

2.5.3 Mõju rohevõrgustikule

Eriplaneeringu aladele, sh potentsiaalselt sobilikele aladele jääb mitmeid üldplaneeringu kohaseid rohevõrgustiku alasid. Suures osas kattuvad rohevõrgustiku tuumalad just nende aladega, kus inimasustus puudub või on hõredam. Tuulepargid võivad põhjustada rohevõrgustiku killustumist (nt põhjustada rändetõkkeid). Mõju ulatus ja olulisus sõltub konkreetse roheala väärtustest ning tuulepargi detailsest lahendusest.

KSH rohevõrgustiku mõjude hindamisel lähtutakse alusuuringuna teostatud **rohevõrgustiku analüüsist**²⁸. Selleks kaardistati potentsiaalselt sobilikel aladel ja nendest 500 m raadiuses loomaliikidele (eelkõige neljajalgseid) olulised elupaigad kasutades andmebaasi andmete ja välisaatluste kombineerimist. Analüüsi alusel antakse hinnang potentsiaalselt sobilike alade olulisusele rohevõrgustiku vaates (hinnatakse kattuvust rohevõrgustiku toimimiseks vajalike elupaikadega), esitatakse leevendavate meetmete ja täiendavate uuringute vajadus.

2.5.4 Mõju kaitsealadele

Kaitstavad alad (kaitsealad, hoiualad, püsielupaigad) on välistatud kaitse-eeskirjade või looduskaitseseaduse alusel tuulikute ja nendega seotud infrastruktuuri elementide asukohtadena. Vajalike puhveralade ulatust hinnatakse KSH asukohavaliku etapi aruandes lähtudes konkreetse kaitstava ala või objekti kaitse-eesmärgist või liigi ökoloogiast. Puhvrite määramisel lähtutakse erialakirjandusest, välivaatluste ning andmebaasi andmete töötamise tulemustest ning varasemast tuuleparkide planeerimise praktikast. Ühe teabeallikana arvestatakse ka Keskkonnaameti poolt koostatud juhenddokumenti „Maismaa tuuleparkide mõjust elustikule ja Keskkonnaameti soovitusel nende planeerimise kohta kohaliku omavalitsuse üldplaneeringutes“.

2.5.5 Mõju veekvaliteedile ja veerežiimile

Eriplaneeringus käsitletavale alale jääb mitmeid veekogusid. Tuuleparkide rajamisega saab potentsiaalselt esineda ehitusetapis mõju veekogudele juhul, kui ehitustegevust kavandatakse veekogudele või nende kaldaaladele. Tuulepargi kasutusetapis võib potentsiaalselt mõju veekogudele avalduda avariilukorras (nt õlide lekked). Veekogude kaitseks kehtivad neile looduskaitseseaduse alusel ehituskeeluvööndid, mille järgimisel **ei ole tõenäoline ka veekogudele olulise mõju avaldamine**. Mulgi valla eriplaneeringus ehituskeeluvööndite vähendamist ei kaaluta tagamaks veekeskkonna kaitset.

Mulgi vallas asuvatest vooluveekogudest on mitmed maaparandussüsteemide eesvoolud. Tuuleparkide rajamisel on võimalik maaparandussüsteemide kahjustamisel veekogude veerežiimi mõjutamine. Lähtuvalt eelnevast võib oluline mõju veekogudele esineda, kuna mitmed vooluveekogud on maaparandussüsteemidega seotud. **Kuivendatud maa-aladele ehitamisel on oluline tagada**

²⁸ Rewild OÜ. 2024. Mulgi valla tuulealade rohevõrk ja nahkhiired.

Mulgi valla eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programm.

maaparandussüsteemide jätkusuutlik funktsioneerimine vältimaks üleujutuste teket. Teemat käsitletakse KSH aruandes eksperthinnangu vormis

KSH asukohavaliku etapi aruandes antakse ülevaade aladel paiknevatest veekogudest ja nendega seotud piirangutest, mida edasisel planeerimisel tuleb arvestada.

Eriplaneeringu ala jääb peamiselt suhteliselt kaitstud põhjaveega alale. Põhjaveele võidakse tuuleparkide puhul mõju avaldada peamiselt ehitusetapis (vundamentide rajamine) või kasutusetapis avariilukordade (nt õlide lekked) esinemisel. **Avariilukordade potentsiaalset esinemist ja nendega kaasnevaid võimalikke mõjusid käsitletakse KSH käigus. Samuti käsitletakse võimalikku ehitusaegset mõju põhjaveele.** Hinnang antakse eksperthinnangu vormis lähtudes asukohavaliku etapi täpsusastmest.

2.5.6 Mõju pinnasele, sh väärtuslikule põllumajandusmaale

Kavandatava tegevusega kaasneb ehituse etapis pinnase eemaldamine ja ümberpaigutamine ehitusalustelt aladelt. Seega avaldatakse pinnasele mõju. Tuulepargi rajamiseks vajalike pinnasetööde maht sõltub tuulepargi detailsest lahendusest (tuulikute arvust, montaažiplatside paiknemisest, taristust jms), aga ka ala geoloogilistest tingimustest, eeskätt pinnakatte omadustest. Mõju võib pidada oluliseks eeskätt juhul kui mõjutatavaks on **väärtuslik põllumajandusmaa**. Tuuleparkide puhul on küll kasutusetapis võimalik üheskoos nii põllumajanduslik kasutus kui ka energia tootmine, kuid ehitusaluse pinna arvelt toimub potentsiaalselt väärtusliku põllumajandusmaa pindala vähenemine ning killustumine.

KSH asukohavaliku etapi aruande koostamisel analüüsitakse eriplaneeringu ala ja väärtuslike põllumajandusmaade kattuvust (lähtuvalt Mulgi valla üldplaneeringu väärtuslike põllumajandusmaade kaardikihist) ning vastavust üld- ja maakonnaplaneeringu kohastele väärtuslike põllumajandusmaade kasutustingimustele.

2.5.7 Visuaalne mõju, sh mõju väärtuslikule maastikule

Tuulepargi visuaalse mõju hindamisel arvestatakse AB Artes Terrae OÜ 2020. a koostatud juhendmaterjali²⁹ soovitusi ulatuses, mis on ülekantavad maismaa tuuleparkidele.

Tuulepargi nähtavuse hindamiseks kasutatakse spetsiaaltarkvara WindPRO 4.0. Reljeefi andmestikuna kasutatakse Maa-ameti maapinna kõrgusmodelit ja maakatte/taimkatte kõrgusmodelit. Sellise lähenemisega on võimalik saada indikatiivne kaart tuulepargi nähtavuse kohta ehk selgitada välja piirkonnad, kust tuulepark võib olla olulisel määral nähtav. Samuti võimaldab tarkvara arvutada välja tuuliku nähtavuse vertikaalse ja horisontaalse vaatenurga, mis võimaldab määrata tuulepargist tingitud vaate muutuse olulisust. Lähtuvalt nähtavusanalüüsist hinnatakse vaate muutuse olulisust. Hinnangud antakse lähtuvalt Tara, A, 2022 a avaldatud artiklis „DVC as a Supplement to ZVI: Mapping Degree of Visible Change for Wind Farms“ kirjeldatud skaalast.

Väärtuslike maastike ja väärtuslike vaadete määramisel lähtutakse Mulgi valla üldplaneeringust, mis määrab väärtuslikud maastikud ja väärtuslikud vaated. **Arvestatakse Mulgi valla üldplaneeringust tuleneva nõudega, mille kohaselt väärtuslikesse vaadetes ei tohi ehitada neid häirivaid ehitisi.**

Nähtavusanalüüsi alusel valitakse kuni 20 vaatepunkti – kohad kuhu on avalik ligipääs, kust tuulepark võib jääda nähtav ning eelistatakse väärtuslike maastike ja/või kauniste teelõikude esinemisalasid. Punktidest koostatakse fotomontaažid. Eelistatakse kavandatavastest tuulikute kuni 10 km raadiuses paiknevaid vaatekohti, sest kaugemal ei tundu tuulepark inimsilmale enam selgelt eristatav/domineeriv. Kaugemate vaatepunktide kohta on asjakohane koostada fotomontaaže kui

²⁹ AB Artes Terrae OÜ. 2020. Meretuulikuparkide arendamise edendamiseks visuaalse mõju hindamise meetodiliste soovitusi juhendmaterjal. <https://www.fin.ee/media/2706/download>

tegu on väga olulise vaatepunktiga (nt mõni oluline turismiobjekt) ja esineb nähtavusanalüüsist lähtuvalt oluline vaate muutus.

Realistlike visualiseeringute koostamiseks on vaja teada tuulikute täpset paigutust, mis selgub alles eriplaneeringu detailse lahenduse koostamise etapis. Täpsemad visualiseeringud tuleb seega koostada ka detailse lahenduse KSH koostamisel.

2.5.8 Võimalik mõju inimese tervisele, sotsiaalsetele vajadustele ja varale

2.5.8.1 Mõju õhukvaliteedile, sh müra

Tuuleparkide ehitusega kaasneb ehitusaegne müra, mis on sarnane tavapärase ehitustegevusega kaasneva müraga. Ehitusaegset müra hinnatakse eksperthinnanguna.

KSH raames hinnatakse tuulepargi käitamisest tingitud müra ulatust ning mõju arvestades planeeringu asukoha eelvaliku täpsusastet (st tuulikute täpseid positsioone planeeringus ei määrata). Hindamine teostatakse arvutuslikult (koostatakse mürakaardid kasutades spetsiaaltarkvara WindPro vms). Müra hindamisel lähtutakse atmosfääriõhu kaitse seadusest ja keskkonnaministri määrusest 16.12.2016 nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid“ ning keskkonnaministri määrusest 03.10.2016 nr 32 „Välisõhus leviva müra piiramise eesmärgil planeeringu koostamise kohta esitatavad nõuded“. Arvutamisel kasutatakse rahvusvahelist standardit ISO 9613-2: „Acoustics – Abatement of sound propagation outdoors, Part 2: General method of calculation“. Arvutuslik hindamine teostatakse müra levikut soodustavates tingimustes.

Atmosfääriõhu kaitse seaduse alusel on välisõhus leviva müra normtasemed:

- 1) müra piirväärtus – suurim lubatud mürataseme, mille ületamine põhjustab olulist keskkonnahäiringut ja mille ületamisel tuleb rakendada müra vähendamise abinõusid;
- 2) müra sihtväärtus – suurim lubatud mürataseme uute üldplaneeringutega aladel.

Elamualade suhtes kehtib tööstusmürale piirväärtus päevasel ajal 60 dBA ja öisel ajal 45 dBA, sihtväärtus on päevasel ajal 50 dBA ja öisel ajal 40 dBA. **Kuna tuulikud töötavad ööpäevaringselt siis võetakse KSHs olulise ebasoodsa mõju kriteeriumiks elamualadel vastavus II kategooria tööstusmüra öisele (40 dB).**

Tuulikud, nagu paljud teised müraallikad, põhjustavad madalsageduslike helisid. Madalsageduslikule mürale kehtivad normtasemed sotsiaalministri 04.03.2002 määruse nr 42 „Müra normtasemed elu- ja puhkealal, elamutes ning ühiskasutusega hoonetes ja mürataseme mõõtmise meetodid“ lisa alusel. Tegu ei ole seega välisterritooriumil kehtivate normidega, vaid hoonetes sees kehtivate normtasemetega.

Eestis puuduvad siseriiklikud suunised, kuidas arvutada tuulegeneraatorite madalsagedusliku müra levikut ja vastavust ruumides kehtivatele normväärtustele. KSH-s lähtutakse Soomes rakendatavast müra hindamisjuhise³⁰ ja kasutatakse madalsagedusliku müra arvutuslikuks hindamiseks WindPRO programmi mooduli „Decibel“ seadistust „Finnish Low Frequency Sound“. Antud meetodika puhul arvutatakse müra levik eraldi igal oktaavribal vahemikus 20-200 Hz. Siseruumide müratasemete saamiseks kasutatakse hoonete heliisolatsiooni näitajaid eri sageduste puhul. Hindamine teostatakse indikaatiivselt arvestades planeeringu asukoha eelvaliku täpsusastet (st tuulikute täpseid positsioone planeeringus ei määrata).

Tuulikute rajamine ja käitamine ei põhjusta olulisi saasteainete heiteid välisõhku. Teemavaldkonda KSH aruannetes seega ei käsitleta.

³⁰ https://help.emd.dk/knowledgebase/content/windPRO4.0/Appendix_A_DECIBEL.pdf

2.5.8.2 Varjutus

Tuulikud kui kõrgkonstruktsioonid põhjustavad päikesepaistelise ilmaga paratamatult varjusid. Tuntakse kahte tüüpi tuulikute ja päikesepaiste koosmõjul tekkivaid keskkonnamõjureid – liikuvad varjud ja perioodilised peegeldused. Liikuvad varjud on põhjustatud tuuliku konstruktsiooniosade poolt. Tuulikute liikuvaid varje põhjustavad tuuliku pöörlevad labad. Kuivõrd tuuliku labad liiguvad, siis liigub pidevalt ka vari. See võib oluliselt häirida lähedal asuvates elamutes inimesi ja maanteedel sõitvaid autojuhte hommikuti ja õhtuti. Teoreetiliselt võivad varjud ulatuda mitmete kilomeetrite kaugusele. Reaalselt ei põhjusta varjutus aga märkimisväärselt häiringut tuulikust kaugemal kui u 10 tuuliku rootori läbimõõtu.

KSH käigus hinnatakse varjutuse ulatust ja kestvust spetsiaaltarkvara WindPRO abil. Varjutamise kestuse ja ulatuse hindamisel. Varjutuse kestvus arvutatakse välja kahe erineva lähenemisega:

- 1) halvim olukord (eeldus, et esineb otsene päikesepaiste päiksetõusust päikseloojanguni ja tuulikud töötavad pidevalt, arvestatakse maapinna reljeefi);
- 2) reaalne olukord (kasutatakse paljuaastasi keskmisi meteoroloogilisi andmeid päikesepaiste kestvuse osas³¹, piirkonnas domineerivate tuulte jaotust, tuulikute eeldusliku tööaja infot ning maapinna reljeefi infot);

Kuna varjutuse osas Eestis soovitatavad väärtused või normid puuduvad, siis varjutuse olulisuse hindamisel lähtutakse teistes riikides (Saksamaal, Taanis, Rootsis jt) kehtivatest soovitustest³². **Eesmärgiks võetakse elamualadel alla 8 h/a kliimatingimusi arvestava või alla 30 h/a ilma kliimatingimusi arvestamata varjutustaseme tagamine, mille tagamisel eeldatakse olulise ebasoodsa mõju puudumist.** Kui Eestis võetakse siseriiklik norm varjutuse kestvuse osas, siis järgitakse seda.

2.5.8.3 Mõju inimese tervisele

Tuuleparkide puhul on mõju inimese tervisele seotud eeskätt tuulikute töötamisest tuleneva müra, varjutuse ja vibratsiooni võimaliku mõjuga, mille hindamist KSH programm juba eelnevates peatükkides ette nägi. Tegu on tuulikute käitamisaegsete mõjudega. KSH aruandes käsitletakse lisaks ka madalsagedusliku heli ja vibratsiooni esinemist, ulatust ja tervisemõju. Lähtutakse uuemast teaduskirjandusest ja uuringutest olemasolevates tuuleparkides.

2.5.8.4 Mõju sotsiaalsetele vajadustele ja varale

Tuuleparkide rajamine ja käitamine võib omada mõjusid isikute **varale**, sh mõjutada teataval määral **maakasutust, kinnisvaraturgu, rekreatsioonivõimalusi**. Senist sihtotstarbejärgset kasutust maatulundusmaana tuulepargi rajamine üldjuhul siiski ei kitsenda. Mõju varale võib ilmned näiteks kui ehituse käigus rikutakse olemasolevaid maaparandussüsteeme, mille kahjustamine mõjutab veerežiimi ja veerežiimi muutuse läbi ka maad kui maaomanike vara. Pigem võib esineda mõju väljaspool tuulepargi ala paiknevatele aladele. **Võimalikku mõju kinnisvara väärtusele käsitletakse KSH aruandes erialakirjanduse ja olemasolevates tuuleparkides läbiviidud uuringute andmetele tuginedes.**

Samuti on oluliseks aspektiks võimalikud mõjud teedele (eeskätt ehitustegevuse perioodil). Raskete tuulikukomponentide transport võib põhjustada teede seisundi halvenemist ning vajalik on leida sobilikud meetmed mõjude minimeerimiseks või kompenseerimiseks. Tuulepark võib kaasa tuua ka täiendavate teede rajamise vajadust. Samuti võib tuulepargi ehitusaegne liiklusvoog mõjutada liiklusohutust. Positiivse asjaoluna on tuulepargi jaoks oluline korras teedevõrk ja sellega võib

³¹ Riigi Ilmateenistus. Päikesepaiste kestus. <https://www.ilmateenistus.ee/kliima/kliimanormid/paikesepaiste-kestus/>

³² http://help.emd.dk/knowledgebase/content/windPRO3.4/c6-UK_WindPRO3.4-Environment.pdf ptk 6.8

kaasneda ka piirkonna teatud teede kordategemine. Eelnimetatud mõjuaspekte käsitletakse KSH aruandes eksperthinnangu vormis.

Majanduslike mõjude hindamine ja rahaliste kompensatsioonimehhanismide määramine ei ole otseselt KSH ülesanne. KSH aruandes käsitletakse siiski ülevaاتlikult ka mõjude võimalikke kompensatsioonimehhanisme ehk kohaliku kasu³³ võimalusi kohalikule kogukonnale. Kohaliku kasu käsitleluse puhul arvestatakse kehtivat kohaliku kasu õiguslikku regulatsiooni.

2.5.9 Mõju maavaravarudele

Tuuleparkide rajamine võib maavaravarude kaevandamisväärsena säilimist mõjutada, kui tuuleparke soovitakse rajada maardlatele. Enamikel juhtudel ei ole maardlatele tuulepargi rajamine võimalik enne maavaravaru ammendamist. Vastavalt maapõueseaduse § 14 lg-le 2 on maapõue seisundit ja kasutamist mõjutav tegevus lubatud üksnes Kliimaministeeriumi või valdkonna eest vastutava ministri volitatud asutuse nõusolekul.

Potentsiaalselt sobilike tuulepargi alade kaardistamisel ei ole maardlad tuuleparkide asukohtadena välistatud ja **seega ei saa välistada ka olulist mõju maavaravarule.** KSH käigus hinnatakse maavaravaru kaevandamisväärsena säilimist eksperthinnanguna lähtudes sealjuures pädeva asutuse seisukohtadest.

2.5.10 Jäätmete

Tuuleparkide ehitusetapis tekkivad jäätmed ja nende käitleluse korraldamine on sarnane tavapärasele ehitusaegsele jäätmekorraldusele. Asjakohaste meetmete rakendamisel (jätmete korrektne kogumine ja äravedu jms) ei ole jäätmetekkel tõenäoliselt olulist mõju keskkonnale.

Tuulepargi käitamise käigus tekib samuti jäätmeid, milleks on näiteks erinevad kuluosad, vanaõlid jms. Jäätmekäitleluse korraldusel tuleb järgida kehtivat jäätmealast seadusandlust. Jäätmekäitleluse õiguspärasel korraldamisel ei ole oodata sellega kaasnevat olulist keskkonnamõju.

Tuulikute eluiga on 20–30 aastat. Peale seda võib toimuda tuulikute asendamine uutega või pargi likvideerimine. Mõlemal juhul tekivad tuulikute likvideerimisel jäätmed vundamendi ja tuuliku koostisosade metalli ja (klaas)plasti näol. Kaasaegseid elektrituulikuide on võrdlemisi lihtne demonteerida ja valdav osa nende koostise materjalist on taas- või korduvkasutatav (kaasaegsetel turbiinidel u 85% koostisest). Mõnevõrra keerukam on likvideerida ja taaskasutada betoonvundamente, kuid ka see on teostatav. Suurimat probleemi jätmete osas on põhjustanud tuulikute tiivikute käitlemine. Samas on ka antud probleemile praeguseks teadaolevalt lahendus leitud^{34, 35}. Suurimad tuulikutootjad tegelevad ka aktiivselt 100% taaskasutatavate tuulikute arendamisega³⁶. Arvestades antud tuulepargi võimalikku ajalist rajamist, siis on vägagi tõenäoline selleks ajaks täielikult taaskasutatavate tuulikute olemasolu.

Tuulepargi ehitus- ja käitamisetapis pole oodata jätmeteket mahus, mis võiks põhjustada olulist keskkonnamõju. Jätmete ei ole ka otseselt kriteerium tuulepargi ala eelvaliku tegemiseks. Antud teemat KSH asukohavaliku etapi aruandes ei käsitleta.

³³ Kohaliku omavalitsuse või kohaliku kogukonna saadav hüvitis või kasu arendustest.

³⁴ Jensenab, J.P., Skeltonab, K. 2018. Wind turbine blade recycling: Experiences, challenges and possibilities in a circular economy. Renewable and Sustainable Energy Reviews. Volume 97, December 2018, Pages 165-176

³⁵ <https://www.vestas.com/en/media/company-news/2023/vestas-unveils-circularity-solution-to-end-landfill-for-c3710818>

³⁶ <https://goecogreen21.com/2020/01/20/vestas-to-produce-zero-waste-wind-turbines-by-2040/>

2.5.11 Võimalik mõju kultuuripärandile

Eriplaneeringu alale jäävad kultuurimälestised. Kultuurimälestised jäävad esialgse kaardianalüüsi kohasele tõenäoliselt tuulepargi alaks ebasobivale alale. Otsest ebasoodsat mõju pole seega oodata. Kaudselt võivad tuulikud mõjutada ehitismälestiste juurest ja ehitismälestistele avanevaid vaateid. Visuaalse mõju hindamisel arvestatakse seega ka kultuurimälestiste paiknemist ning selgitatakse kas võib esineda vaadete olulist muutust ehitismälestiste juurest või ehitismälestistele.

Ühe potentsiaalselt sobiliku tuuleala osas esineb kattuvus Muinsuskaitseameti poolt kaardistatud arheoloogiatundliku alaga. Võimalikku mõju arheoloogiapärandile ja vajalikke tingimusi käsitletakse KSH aruandes.

2.5.12 Võimalik mõju kliimamuutustele

Tuuleparkide rajamine elektri tootmiseks tähendab taastuvatel energiaallikatel põhineva elektrienergia tootmise osakaalu suurendamist, mis loob eeldused fossiilsete kütuste põletamisel eralduvate kasvuhoonegaaside vähendamiseks, **omades seeläbi potentsiaalset positiivset mõju kliimamuutuste pidurdamisele.** Samas kaasneb tegevusega metsamaa raadamine ja süsinikku siduva mulla eemaldamine. Metsamaa raadamine ja eeskätt turvasmuldade eemaldamine ning veerežiimi muutus põhjustab pöördumatu muutuse keskkonnas ning see **mõjutab süsiniku talletamist ja sidumist. KSH käigus hinnatakse tegevuse mõju kliimamuutustele.** Mõju hindamisel hinnatakse maakasutuse muutusega kaasnevat CO₂ sidumise muutust ning taastuvenergia tootmisega kaasnevat CO₂ ekv heitkoguse vähendamist arvestades planeeringu täpsusastet.

Erialakirjanduse andmetel ja kliimamuutustega kohanemise arengukavast lähtuvalt käsitletakse ka kliimamuutuste (sagenevate tormide, tugevnevate tuulte ja jäitepäevade sagenemise tingimuses) võimalikku mõju tuuleparkidele ja nendega seotud taristule.

2.5.13 Muud mõjud

KSH aruande koostamisel hinnatakse **mõju infrastruktuurile, sh teedevõrgule ning mõju võimalikkust riigikaitsele objektidele** (radarid, riigikaitsele ehitised).

Riigikaitsele objektidele mõju hindamisel lähtutakse Kaitseministeeriumi (ja allasutuste) vastavast hinnangust. KSH programmi koostamisel on lähtutud teadmisest, et 29.04.2021 on valitsuse kabinetiistungil tehtud otsus teha investeringuid õhuseirevõimekuse parandamiseks, et leevendada suurel osal Mandri-Eesti aladest riigikaitsele kõrguspiiranguid tuuleparkide rajamiseks.

Tuulikuid seostatakse mobiili-, raadioside- ja televisioonisignaali häiringutega. KSH asukohavaliku etapi aruandes antakse kirjandusallikatel põhinev ülevaade antud mõjude esinemise võimalikkuse osas. **Eriplaneeringu koostamisel tehakse koostööd sidevõrkude haldajatega.**

KSH aruandes käsitletakse **avariiolukordade esinemise võimalikkust ja tagajärgi** ning kirjeldatakse meetmed, millega on võimalik negatiivset keskkonnamõju leevendada/vältida. Käsitletakse ka mõju liiklusohutusele. Mõju hinnatakse eksperthinnangu vormis lähtudes erialakirjandusest.

2.5.14 Piiriülese keskkonnamõju esinemise võimalikkus

Planeeringuala külgneb Eesti ja Läti Vabariigi vahelise riigipiiriga. **Potentsiaalselt sobilikud tuuleparkide alad jäävad ka riigipiiriga külgnevale alale. Seega on tõenäoline, et mõjutatakse ka Läti Vabariigi territooriumile jäävat looduskeskkonda (eeskätt on võimalik mõju linnustikule) ja elanikkonda (võimalik müra ja varjutuse mõju piiriäärsete alade elamualadele ning visuaalne mõju).**

Teadadolevalt on Läti territooriumil kehtiv nõue, et üle 2 MW võimsusega tuulikud peavad olema vähemalt 800 m kaugusel elu- ja ühiskondlikest hoonetest. Antud planeeringu puhul tuleb nõue tagada.

Läti Vabariiki on planeeringu ja selle KSH koostamisest informeeritud Kliimaministeeriumi poolt.

EP lähteseisukohtade ja KSH programmi ning EP ja KSH aruande kokkuvõtte (sh tuues välja keskkonda puudutavad olulised asjaolud, mõjud, leevendusmeetmed jms) tõlgitakse inglise keelde ja esitatakse Läti Vabariigile tutvumiseks.

2.5.15 Kumulatiivse mõju võimalikkus, arvestades teiste ümbruskonna arendusprojektidega

Liitmõju ehk kumulatiivne mõju on üksikute mõjutegurite kuhjuv mõju. Nt eri kavade ja projektide ellurakendamisel ühteaegu tekkiv mõju. Mõjude kumulatiivsust arvestatakse eespool peatükkides käsitletud iga teema hindamise juures integreeritult tavapärase keskkonnamõjude hindamise osana.

Mulgi vallas olemasolevad tuulepargid puuduvad, kuid tuulepark paikneb Saarde vallas Mulgi valla piiriäärses osas jäädes potentsiaalselt sobilike alade TU1 ja TU2 mõjupiirkonda. Lisaks on piirkonda kavandamisel mitmeid tuulepargi alasid naaberomavalitsuste üld- ja eriplaneeringute raames. Samuti on käimas Läti Vabariigis tuulepargi kavandamine Mulgi valla piiriäärsesse piirkonda.

Viljandi vallas algatati 27.07.2022 otsusega nr 79 Kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamine eesmärgiga leida tuuleparkide ja nende toimimiseks vajaliku taristu rajamiseks sobivaim asukoht ja seejärel koostada detailne lahendus. Planeeringuala hõlmab kogu Viljandi valla territooriumit suurusega ligikaudu 1145 km². Eriplaneeringuga on võimalik potentsiaalselt tuulealade kavandamine Mulgi vallaga külgnevale alale ja võimalik on koosmõjude esinemine.

Saarde vallas on algatatud 17.03.2020 otsusega nr 11 Saarde valla eriplaneeringu tuulepargi ja selle toimimiseks vajaliku taristu kavandamiseks ning planeeringu keskkonnamõju hindamiseks. Eriplaneeringu ala paikneb Saarde vallas Jaamaküla, Lähkma, Saunametsa, Sigaste, Surju, Kalda, Ristiküla, Kõveri ja Lodja külade vahelisel alal. Ala paikneb vähemalt 10 km kaugusel Mulgi valla piirist lääne suunas. Oluliste koosmõjude esinemine on ebatõenäoline.

Viljandi maakonnaplaneeringu teemaplaneering Kilingi-Nõmme – Riia TEC2 330 kV õhuliini trassikoridor ja selle kõrgepingeliin on osa Eesti ja Läti vahelisest uuest kolmandast ühendusest ning Balti riikide ühtsest 330 kV elektrivõrgust. Õhuliini kaitsevööndi laius on 80 m ja see ulatub 40 m mõlemale poole liini telge. Õhuliin läbib eriplaneeringu ala loode nurka ning olulisi koosmõjusid pole oodata.

Tõrva Vallavolikogu 25.10.2022 otsusega nr 1-3/2022/24 algatati Tõrva vallas kohaliku omavalitsuse eriplaneering ja keskkonnamõju strateegiline hindamine koos vajalike uuringute läbiviimisega tuuleparkide ja nende toimimiseks vajaliku taristu rajamiseks sobivaima asukoha leidmiseks. Tuulepark kavandatakse Mulgi vallaga külgnevale alale kagu suunas. Esineda võivad koosmõjud.

Põhja-Sakala valla üldplaneering tuulepargi alasid ei kavanda. Põhja-Sakala vallas on menetlemisel kahe tuulepargi eriplaneeringu koostamine, kuid eriplaneeringu alad jäävad Mulgi valla eriplaneeringu aladest tunduvalt eemale ja koosmõjusid pole oodata.

Läti Vabariik on Eestit informeerinud riigipiiriülese mõjuga objekti Lode tuulepargi kavandamisest. Tegu on perspektiivselt tuulepargiga, mis paikneks nii Läti kui Eesti territooriumil (moodustuks nn Lode-Penuja tuulepark)³⁷.

KSH käigus käsitletakse mõjude kumuleerumist ja koosmõjusid piirkonna teiste teadaolevate tuuleparkide arendusprojektidega. Hindamist viiakse läbi lähtudes olemasolevast teabest teiste arenduste osas (koomõju ja mõjude kumuleerumist ei ole võimalik hinnata kui teada ei ole koosmõju avaldada võivate projektide parameetrid). Peamiselt võivad koosmõjud avalduda teiste tuuleparkide projektidega. Mõjuvaldkonnad kus mõjude kumuleerumine võib esineda on:

- **visuaalne mõju** - visuaalse mõju kumuleerumist on oodata eeskätt piirkondades, kus arendatakse välja mitmeid lähestikku asuvaid parke, mis võib kaasa tuua keskkonna taluvusläve ületamise.
- **müra** – tuulikupargi tuulikute müra kumuleerumist võetakse müra hindamisel arvesse. Võimalikku kumulatiivset müra mõju piirkonnas määratud ja potentsiaalselt määratavate arenduspiirkondade realiseerumisel saab esialgsel hinnangul pidada väheoluliseks, sest perspektiivsete arendusalade vaheline kaugus on enamikel juhtudel mõju minimeerimiseks piisav;
- **mõju linnustikule ja nahkhiirtele** - tuuleenergeetika arendamise kumuleeruvad mõjud linnustikule ja nahkhiirtele võivad avalduda eeskätt rände- ja liikumiskoridori mõjutamistes. Teemat käsitletakse KSH aruandes;

³⁷ <https://www.utilitas.ee/en/energy-production/lode-penuja-res-wind-park/>

3 Eriplaneeringu osapooled ja KSH ekspertrühm

Eriplaneeringu ja KSH koostamise osapooled on järgmised:

- eriplaneeringu ja KSH algataja ja kehtestaja on Mulgi Vallavolikogu ning eriplaneeringu koostaja ja koostamise korraldaja on Mulgi Vallavalitsus;
- eriplaneeringust huvitatud isikud on OÜ Utilitas Wind (registrikood 16171123), Vestman Solar OÜ (registrikood 12526276), Vindr Baltic OÜ (registrikoos 16370791), Evecon OÜ (registrikood 10340286), TMV Green OÜ (registrikood 16162236).
- eriplaneeringu koostamise konsultant on AB Artes Terrae OÜ (Tartu maakond, Tartu linn, Küttri tn 14, 51007; e-post: heiki@artes.ee; tel: +372 509 1874; kontaktisik: Heiki Kalberg);
- KSH koostaja on LEMMA OÜ (Harju maakond, Tallinn, Kristiine linnaosa, Värvi tn 5-A308, 10621; e-post: piret@lemma.ee; tel: +372 505 9914; kontaktisik: Piret Toonpere).

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 36 lg 2 p 8 kohaselt tuleb KSH programmis esitada eksperdirühma koosseis, nimetades ja põhjendades, milliseid valdkondi ja millist mõju hakkab iga rühma kuuluv isik hindama.

Järgnev ekspertrühm on kokku pandud KSH asukoha eelvaliku etapi aruande koostamiseks. Detailse lahenduse KSH juhteksperit ja ekspertrühm leitakse eraldiseisva hankega.

Tabel 5. KSH ekspertrühma koosseis.

Valdkond	Ekspert	Pädevus
KSH juhteksperit Töögrupi töö koordineerimine, sotsiaal-majanduslike mõjude; tuulikute spetsiifiliste mõjude hindamine varjutus, müra. Lisaks ülejäänud teiste ekspertide poolt katmata mõjuvaldkonnad.	Piret Toonpere	Loodusteaduse bakalaureus keskkonnatehnoloogia eriala ökosüsteemide tehnoloogia suunal ja tehnikateaduste magister keskkonnakorralduse ja puhtama tootmise erialal Juhteksperit omab vastavalt KeHJS § 34 lg 4 KSH juhtimise õigust. Paldiski linnas Selja tuulepargi detailplaneeringu keskkonnamõju strateegiline hindamine. Pärnu-Tori eriplaneeringu ehk nn Põlendmaa tuulepargi eriplaneeringu I etapi keskkonnamõju strateegiline hindamine
Keskkonnakirjelduse koondamine, maardlad, mõjud looduskeskkonnale, hüdrogeoloogiliste tingimustega seotud küsimused ja kartograafia	Heli Aun	Tehnikateaduse magister geotehnoloogia erialal. Pärnu-Tori eriplaneeringu ehk nn Põlendmaa tuulepargi eriplaneeringu I etapi keskkonnamõju strateegiline hindamine Narva jõe äärde kavandatavate seirepositsioonide keskkonnamõju hindamine.
Mõju kliimamuutustele	Liis Promvalds	Magistrikraad keskkonnakorraldus ja -poliitika eriala Süsiniku jalajälge, kliimakindlust ja jätkusuutlikkust puudutavate hinnangute koostamine

Mulgi valla eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programm.

Valdkond	Ekspert	Pädevus
Mõjud looduskeskkonnale, sh rohevõrgustikule ja kaitsealadele; WindPro modelleeringute koostamine	Laura Elina Tuovinen	Tehnikateaduse magister geodeesia, kinnisvara- ja maakorralduse erialal, bakalaureus maastikukujunduse erialal Läbinud tarkvara WindPro tootjapoolse koolituse 2022 aastal
Mõju pinnasele, veerežiimile ja veekeskkonnale	Mihkel Vaarik	Diplomeeritud veemajanduse insener Paldiski linnas Selja tuulepargi detailplaneeringu keskkonnamõju strateegiline hindamine (mõjud veerežiimile)
Mõju linnustikule sh esmase linnustiku analüüsi koostamine	OÜ Xenus, linnustiku hinnangu töögruppi juhib Hannes Pehlak ja töödes osaleb oma erialateadmisesest lähtuvalt Heikki Luhamaa. Läti andmestiku osas konsulteeritakse Gaidis Grandāns-iga.	Loodusteaduste magister loomaökoloogia erialal Saarde valla tuuleenergeetika arenduspiirkondades P14, P15, P16 tuulepargi rajamisega kaasnev mõju linnustikule. Tootsi Suursoo tuulepargi arenduse ehituseelse linnustiku uuringud.
Mõju nahkhiirtele ja mõju rohevõrgustikule, sh esmase nahkhiirte ja rohevõrgustiku analüüsi koostamine	OÜ Rewild töögrupp Jaanus Remm juhtimisel	Loomaökoloogia doktor. Erinevad tööd looduse ja teaduse valdkonnas, sh. topograafiline ja elustiku kaardistamine, loomastiku ekspertiis erinevates planeeringutes ja projektides. Mitmed tööd sisaldavad muude imetajate seas ka nahkhiirte käsitlust. Nahkhiirte osas uuring: „Paldiski mnt 124b nahkhiired: Käsiitivaliste levik ja elupaigad detailplaneeringu DP045710 mõjualas“
Visuaalsed mõjud	Astrid Koplimäe Piret Toonpere	Loodusteaduse magister keskkonnamajanduse erialal. Magistritöö teema „Tuuleparkide visuaalne mõju maastikule ja selle vähendamise võimalused“. WindPro nähtavusanalüüsi ja visualiseeringute koostamise kogemus alates 2009 aastast.

KSH läbiviimise käigus kaasatakse KSH protsessi vastavalt vajadusele täiendavaid eksperte.

Töös kasutatakse lisaks ala kohta varasemalt koostatud ekspertarvamusi, uuringuid ja muid asjakohaseid töid.

4 Kaasatavad ning koostöö tegijad

Kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu eelvalik tehakse koostöös valitsusasutusega, kelle valitsemisalas olevaid küsimusi kohaliku omavalitsuse eriplaneering käsitleb. Kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu eelvaliku koostamisse kaasatakse valdkonna eest vastutav minister, isikud, kelle õigusi võib planeering puudutada, isikud, kes on avaldanud soovi olla eelvaliku tegemisse kaasatud, samuti isikud ja asutused, kellel võib olla põhjendatud huvi eeldatavalt kaasneva olulise keskkonnamõju või kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu elluviimise vastu, sealhulgas valitsusvälised keskkonnaorganisatsioonid neid ühendava organisatsiooni kaudu. Kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu eelvaliku tegemisse võib kaasata isiku, kelle huve planeering võib puudutada.

Isikud ja asutused, keda strateegilise planeerimisdokumendi alusel kavandatud tegevus võib eeldatavalt mõjutada või kellel võib olla põhjendatud huvi selle strateegilise planeerimisdokumendi vastu (lähteseisukohtade ja KSH programmi koostamise seisuga), on esitatud Tabel 6-s.

Eriplaneeringu ja KSH protsessi käigus võib mõjutatavate ja/või huvitatud isikute ja asutuste nimekiri muutuda.

Isikute ja asutuste teavitamine toimub planeerimisseaduses sätestatud korras. Kaasamiseks kasutatakse erinevaid vorme (sh avalikud arutelud, teavitamine, töökoosolekud, jne). Eriplaneeringut puudutav info avaldatakse <https://mulgivald.ee/eriplaneering> Alade kaardirakendus on leitav <https://arcg.is/10C8va>

Tabel 6. Kaasatavad osapooled ning koostöö tegijad (nimekirja täiendatakse jooksvalt).

Osapool	Kaasamise/koostöö põhjendus
Koostöö tegijad	
Kaitseministeerium	Kui planeeringuga kavandatakse tuuleparki ja planeeringu elluviimine võib kaasa tuua riigikaitse ehitiste planeeritud töövõime vähenemise.
Keskkonnaamet	Planeeringu elluviimisega võib kaasneva oluline keskkonnamõju, planeeringualal asuvad kaitsealused objektid.
Maa-amet	Planeeringualal asuvad maavarade registris olevad maardlad.
Muinsuskaitseamet	Planeeringualal asuvad kinnismälestised ja arheoloogiatundlikud alad.
Politsei- ja Piirivalveamet	Kavandatakse üle 28 m kõrgust tuulegeneraatorit ja seega kuulub tegevus PPA poolt kooskõlastatavasse valdkonda.
Põllumajandus- ja Toiduamet	Planeeringualal asuvad maaparandussüsteemid ning kavandatud tegevus võib mõjutada maaparandussüsteemi nõuetekohast toimimist.
Päästeamet	Planeering käsitleb tuleohutusnõudeid.
Regionaal- ja Põllumajandusministeerium	Põllumajanduspoliitika kujundaja.
Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus	Planeeringuga kavandatakse üle 28 m kõrgust ehitist.
Terviseamet	Planeeringuga käsitletakse tervisekaitse nõuete rakendamist, sh müra ja vibratsiooni teemasid.
Transpordiamet	Planeeringualal paiknevad riigimaanteed, kavandatakse üle 45 m kõrgust ehitist, mis võib põhjustada maanteel liiklejatele visuaalseid häiringuid.
Kaasatavad isikud ja asutused	

Mulgi valla eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programm.

Osapool	Kaasamise/koostöö põhjendus
Saarde vald Põhja-Sakala vald Viljandi vald Viljandi linn Tõrva vald	Planeeringualaga piirnev KOV, võib olla põhjendatud huvi kavandatava tegevuse suhtes.
Kliimaminsiteerium	Energiapoliitika kujundaja.
Elering AS, Elektrilevi OÜ	Elektripaigaldiste valdajad.
Telia Eesti AS, Elisa Eesti AS, Tele2 Eesti AS, AS STV, AS Levira, LEVIKOM EESTI OÜ	Piirkonnas teadaolevad mobiilside ja sideteenuste pakkujad.
Siseministeerium Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus	Riiklike sidesüsteemide toimimise eest vastutajad.
Eesti Keskkonnaühenduste Koda	Keskkonnaorganisatsioone ühendav organisatsioon.
Riigimetsa Majandamise Keskus	Eriplaneeringu alale jääb riigimetsa alasid.
Maaelu Teadmuskeskus	Väärtuslike põllumajandusmaade massiivide määramise konsultatsioon.
Laiem avalikkus, nt piirkonna elanikud, vallas tegutsevad ettevõtted, külaseltsid jt	Kaasatavateks lisatakse Mulgi valda registreeritud juriidilised isikud ja elanikeregistrisse kantud Mulgi valla elanikud vastavalt eesti.ee aadressidele. Kaasatud olemise soovist on võimalik teada anda linna- ja vallavalitsusele, samuti on antud võimalus kaasatud olemise soovi väljendada avalikel aruteludel. Eraisikuid ja ettevõtteid, kes on soovinud olla kaasatud eraldi nimeliselt siin tabelis välja ei tooda, vastav nimekiri on vallavalitsusel ja seda ajakohastatakse jooksvalt.
Regionaal- ja Põllumajandusministeerium	Reformimata riigimaade ja maaüksuste, mille volitatud asutus on Maaamet, osas annab kohaliku maavalitsuse eriplaneeringule seisukoha Regionaal- ja Põllumajandusministeerium. Eriplaneeringu heakskiidu andja.

5 Ajakava

Järgnev ajakava on esialgne ja orienteeruv ning täpsustub edasise planeerimisprotsessi käigus. Käesolevaga esitatakse ajakava ainult eelvaliku asukoha otsuse eelnõu ja KSH asukohavaliku etapi aruande koostamise osas. Peale asukoha eelvaliku otsuse tegemist korraldatakse uus hange planeeringu detailse lahenduse ja selle KSH aruande koostamiseks, milles määratakse täpsem ajakava edasiseks protsessiks.

Tabel 7. Eriplaneeringu eelvaliku otsuse ja KSH asukohavaliku etapi ajakava.

Etapp	Kirjeldus	Aeg
EP-de ja KSH algatamine	Algatatud 27.09.2022. a Mulgi Vallavolikogu otsusega nr 79.	27.09.2022
Esmane kaardianalüüs	Kaardianalüüs – kaardistatakse eriplaneeringu aladele jäävad piirangud ja kitsendused, sh selgitatakse välja teadaolevad välistavad kitsendused. Asukohavaliku lähtekriteeriumite ja asukohaalternatiivide võrdluskriteeriumite väljatöötamine Alusuuringute läbiviimine (riigi potentsiaalsete eelisarendusalade osas uuringud jätkuvad kuni juuni 2024)	Aprill 2023 – aprill 2024
EP LS ja KSH programmi eelnõu koostamine	Eriplaneeringu LS ja KSH programmi koostamine.	Aprill 2023 – aprill 2024
EP LS ja KSH programmi avalikustamine	Kohalike omavalitsuste EP koostamise korraldaja korraldab kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu LS ja KSH programmi avaliku väljapaneku. Samaaegselt küsitakse ka asjaomaste asutuste seisukohti, sh saadetakse dokumendid ka Läti Vabariigile.	15. juuni – 15. juuli 2024
EP LS ja KSH programmi avalikustamine	Tutvustav avalik arutelu Karksi-Nuia kultuurikeskuse saalis.	20. juuni 2024
EP LS ja KSH programmi avalik arutelu	Avaliku väljapaneku tulemuste avalik arutelu 45 päeva jooksul pärast avaliku väljapaneku lõppemist.	22. august 2024
EP LS ja KSH programmi täiendamine, ettepanekutele vastamine	Avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu tulemuste alusel tehakse kohalike omavalitsuste EP LS ja KSH programmis vajalikud muudatused, ettepanekute ja nende arvestamise ülevaate koostamine.	September 2024
EP ja KSH asukoha eelvaliku etapi aruande koostamine	EP seletuskirja ja KSH asukoha eelvaliku etapi aruande koostamine.	August 2024- detsember 2024
Tellija ja huvitatud isikute tagasiside	Tellija ja huvitatud isikud vaatavad esitatud eelnõud läbi ja annavad omapoolse tagasiside.	Jaanuar 2025
Otsuse eelnõu koostamine	Tellija ja huvitatud isikute ettepanekute alusel täienduste tegemine. Tellija koostab otsuse eelnõu(d).	Veebruar 2025
Otsuse eelnõu, seletuskirja ja KSH asukoha eelvaliku etapi aruande esitamine kooskõlastamiseks ja arvamuse avaldamiseks	Seisukohtade ja kooskõlastuste küsimine, ettepanekute koondamine, analüüsimine, täienduste tegemine.	Märts-mai 2025
Asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja KSH asukohavaliku etapi	Eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse avalik väljapanek.	Juuni-juuli 2025

Mulgi valla eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programm.

aruande avalik väljapanek		
Asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja KSH asukohavaliku etapi aruande avaliku väljapaneku tulemuste avalik arutelu	Avaliku väljapaneku kohane avalik arutelu KOV poolt määratud asukohas (asukohtades).	August 2025
Asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja KSH asukohavaliku etapi aruande avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu tulemuste arvestamine	Täienduste tegemine vastavalt ettepanekutele, ettepanekute ja nende arvestamise ülevaate koostamine.	August-September 2025
Asukoha eelvaliku otsuse ja KSH asukohavaliku etapi aruande vastuvõtmine	Asukoha eelvaliku otsuse vastuvõtmisega kinnitab kohaliku omavalitsuse volikogu. Asukoha eelvaliku otsuse vastuvõtmisest teavitatakse huvitatud isikuid ja asutusi 14 päeva jooksul otsuse vastuvõtmisest arvates. Teade asukoha eelvaliku otsuse vastuvõtmisest avaldatakse Ametlikes Teadaannetes ja kohaliku omavalitsuse üksuse veebilehel 14 päeva jooksul otsuse vastuvõtmisest arvates.	Oktoober-november 2025